

Vårterminen 2014

SGEL36

Ungdomar, territorialitet och bostadsområden

- En fallstudie av Östra Sorgenfri, Malmö

Johanna Vinrot

Handledare: Nicklas Guldåker

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 4
1.1 Syfte och frågeställning	s. 5
1.2 Avgränsning	s. 5
2. Teoretisk diskussion och tidigare forskning	s. 6
2.1 Territorialitet	s. 6
2.1.1 Arkitekturens territorialitet	s. 6
2.1.2 Ungdomars territorialitet i socioekonomiskt svaga bostadsområden	s. 8
2.2 Gäng	s. 10
2.3 Ekologiskt missgynnsamma förhållanden	s. 12
2.4 Summering	s. 14
3. Metod och material	s. 15
3.1 Fallstudie	s. 15
3.2 En kvalitativ studie	s. 16
3.2.1 Intervjuer	s. 16
3.2.2 Dataanalys	s. 17
4. Bakgrund	s. 18
4.1 En deskriptiv beskrivning av Östra Sorgenfri	s. 18
4.2 Medborgares bild av Östra Sorgenfri	s. 19
5. Analys	s. 21
5.1 Ungdomar i det offentliga rummet	s.21
5.1.1 Olika ungdomsgrupper	s. 21
5.1.2 Ett begränsat antal platser	s. 22
5.2 Ungdomars territorialitet	s. 25
5.2.1 Territoriell appropriation	s. 25
5.2.2 Territoriell taktik	s. 27

5.3 Ett problematiskt territoriellt beteende	s. 28
5.3.1 Områdesbundna tendenser	s. 29
5.4 Gäng i Östra Sorgenfri	s. 30
5.4.1 Gängdefinitionen	s. 30
5.4.2 Medlemmarna	s. 33
5.4.3 Territorialitet	s. 34
5.5 Ekologiskt missgynnade platser i Östra Sorgenfri	s. 35
6. Slutsatser	s. 37
7. Sammanfattning	s. 39
8. Källförteckning	s. 40
9. Bilagor	s. 42
Bilaga 1 Informanter	s. 42
Bilaga 2 Samtycke	s. 43
Bilaga 3 Intervjuguide: Unga	s. 44
Bilaga 4 Intervjuguide: Vuxna	s. 46

1. Inledning

När ett bostadsområde planeras, så görs det bland annat utifrån tanken att barn och unga ska ha närhet till skolor och fritidsaktiviteter. Det innebär att denna grupp spenderar den mesta av sin tid i närområdet och deras sociala nätverk blir områdesbaserade (Aretun, 2009:22). Dessutom utgör den offentliga miljön en viktig del av ungas vardagsliv. Både för att de inte har samma tillgång till privata rum som vuxna, men även för att de använder sig av offentliga miljöer för att bryta med vuxenvärlden och skapa egna identiteter (Kintrea et al. 2008:13). Det blir en naturlig följd att det är de offentliga miljöerna i närområdet som används för detta. Samtidigt har det visat sig att allt fler bostadsrättsföreningar i Malmö stad väljer att sätta upp staket och grindar kring sina fastigheter och gårdar. Det gäller framför allt i områden med öppna innergårdar utan tydliga fastighetsgränser eller en tydlig åtskillnad mellan privat och offentlig yta. Dessutom har inhägnaderna främst uppförts i områden som i början på 1990-talet var integrerade, men som har blivit allt mer segregerade och fått en sämre socioekonomisk sammansättning sedan dess. Det har lett till känslan hos de boende i bostadsrättsföreningarna att det egna närområdet har förändrats till det sämre. Genom att utestänga vissa riskgrupper hoppas föreningarna att påtagliga problem som vardagsbrott och störningar ska minska. Inhägnaderna är då en rumslig strategi med bakomliggande sociala orsaker, där den privata sfären görs säker och skyddas mot det otrygga. En av de grupper som uttalat ska utestängas är ungdomar som ”hänger”¹ på innergårdarna (Herbert, 2013).

Det är ett allmänt fenomen att grupper av unga i offentliga miljöer ses som problem av vuxna. Det gäller oavsett vilka aktiviteter de ägnar sig åt, något som bland andra Kintrea et. al. (2008) har uppmärksammat i sin studie av ungas territorialitet. Men det finns olika typer av ungdomar i offentlig miljö. Vissa umgås enbart med sina vänner, andra är mer organiserade och skulle kunna kallas för gäng, och vissa av dem är inblandade i kriminella aktiviteter (Kintrea et. al, 2008:23). Ungdomar i offentliga miljöer finns förmodligen i de flesta bostadsområden och det är möjligt att unga i grupp alltid kommer att skapa en viss känsla av otrygghet, vilket framkommer i Herberts studie (2013:87). Men hur använder sig unga av de offentliga miljöerna i områden där inhägnader är vanliga? Tar de vissa platser i anspråk, och är det nödvändigt att utestänga dem från vissa områden? Enligt Aretun begår visserligen unga flest brott i utemiljöer, men dessa brott drabbar främst jämnåriga ungdomar i form av hot och trakasserier, snarare än boende i de inhägnade bostadsrättsföreningarna (Aretun, 2009). Därför är det också av vikt att undersöka om det finns vissa ungdomsgrupper som är mer problematiska än andra. Framför allt då fenomenet med ungdomsgång i offentliga miljöer verkar uppstå regelbundet i vissa bostadsområden och spänner över generationer av unga (Kintrea et. al, 2008:25). Därför ämnar denna studie undersöka hur ungdomar använder sig av det offentliga rummet, framför allt problematiska ungdomsgrupper eller gäng.

¹ ”Att hänga” är ett vardagligt uttryck för att tillsammans med vänner umgås på en plats, utan att genomföra någon specifik aktivitet. Ordet kommer att användas genomgående i studien.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att utifrån teoretiska perspektiv på gängbildning och territorialitet undersöka hur unga använder sig av det offentliga rummet i delområdet Östra Sorgenfri i Malmö. Särskilt fokus läggs på att analysera hur vissa ungdomsgrupper och särskilda gäng använder specifika platser i Östra Sorgenfri utifrån ett mer anspråkstagande syfte. Uppsatsens frågeställningar är följaktligen:

- Vilka mekanismer gör att någon/en grupp tar ett område i anspråk?
- Varför uppstår gäng/vilka mekanismer ligger bakom gängbildning?
- Hur använder olika grupper av unga det offentliga rummet i Östra Sorgenfri?

Valet av område har baserats på ett antal faktorer. Där finns ett tydligt kluster av inhägnade bostadsrättsföreningar, vilket påverkar de offentliga miljöerna (Herbert, 2013:49). Det är dessutom ett område med få organiserade fritidsaktiviteter för unga, och ett område där social oro har märkts av i form av bränder och ungdomsgrupper med kriminella inslag.

1.2 Avgränsning

Enbart delområdet Östra Sorgenfri i Malmö kommer att undersökas i denna studie. Det är ungdomars användning av det offentliga rummet som undersöks, med fokus på problematiska grupper och hur de eventuellt påverkar andra ungdomar. Hur vuxna upplever fenomenet med unga i offentliga miljöer och om de påverkas av grupperingar eller ett territoriellt beteende har utelämnats. Dessutom har ett urval av ungdomar gjorts, där individer som spenderar den största delen av sin fritid inom området har valts ut. Anledningen är att dessa ungdomar har en stark koppling till sitt närområde. Då studiens fokus är kulturgeografiskt, så är inte heller den kriminalitet som ofta nämns kopplat till ungdomsgängen i fokus. Snarare ses kriminalitet i denna studie som ett utfall för gängaktiviteter än som en drivande faktor i ett territoriellt beteende.

2. Teoretisk diskussion och tidigare forskning

Det följande avsnittet ämnar skapa en teoretisk ram till studien, men ger också en bakgrund till teorierna för att skapa förståelse för ämnesområdet. Den första delen fokuserar på det geografiska perspektivet med territorialitet. En bakgrund till begreppet ges, vilket följs av en mer generell begreppsdefinition och avslutningsvis en definition kopplat till ungdomar och offentliga rum. Efter detta följer en teoretisk diskussion kring gäng, för att ge möjlighet att undersöka de ungdomsgrupper som finns i studieområdet, kopplat till ett territoriellt beteende. Slutligen följer en teori kring geografiska mikroplatser som behandlar anledningen till att brott uppstår på vissa platser. Teorin anses kunna utöka förståelsen av användningen av det offentliga rummet och de rumsliga mönster som har studerats i Östra Sorgenfri.

2.1 Territorialitet

Territorialitet har ingen allmän definition, utan används på olika sätt i olika studier. Historiskt sett var territorialitet en politisk term, kopplat till andra nationer och gränser. Det var först i mitten på 1900-talet som det kom att innebära mänskligt beteende, ett perspektiv som sedan har utvecklats och som idag även kan handla om sociala konstruktioner av territorium (Kärrholm, 2007:438). Mattias Kärrholm (2004) har i sin studie av arkitekturens territorialitet kommit fram till att det finns två huvudsakliga diskurser kring territorialitet. Den första som beteendeorienterat fenomen, där Irwin Altman är en av de tongivande forskarna. Hans fokus är att territorium kan kommuniceras och markeras genom ett visst regelbundet bruk samt de psykologiska behoven hos den som skapar och upprätthåller ett territorium (Kärrholm, 2004:63). Den andra diskursen är som ett samhällsfenomen, med Robert D. Sack som företrädare. Hans främsta fokus är strategier och regler hos de som skapar och upprätthåller territorier (Kärrholm, 2004:63). Sack är kanske en av de mest använda teoretikerna kring territorialitet, och hans verk har varit mycket tongivande för Kärrholms avhandlingsarbete, men används även i studien av Kintrea et. al (2008). Som kommer att märkas nedan, kan territorialitet användas på olika sätt. Kärrholms (2004) definition är mer omfattande och undersöker hur territorialiteten används i och påverkar individens vardagsliv. Kintrea et. al. (2008) har ett mer specificerat fokus på unga i socio-ekonomiskt svaga bostadsområden och territoriellt beteende i bostadsområden.

2.1.1 Arkitekturens territorialitet

Detta avsnitt bygger på Mattias Kärrholms (2004) avhandling kring arkitekturens territorialitet. Hans fokus är hur territorialitet påverkar vardagslivet, och han menar att territorialitet skapas överallt, men det skiljer sig åt på olika platser och finns i olika skalor. Han beskriver hur det kan gälla allt från en region till ett bostadsområde, från en parkeringsplats till en parkbänk (Kärrholm, 2007:441). Han tar också upp exempel från lekplatser, ett kök, ett institut för barn och flygplatser. Alla platser utsätts alltså för någon form av territorialitet enligt detta synsätt.

Kärrholms utgångspunkt är två påståenden kring territorialitet. Det första är att territorialitet är *en rumsligt avgränsad och verksam kontroll*. Det kan vara både avsiktliga och oavsiktliga handlingar för att upprätta och försvara ett territorium. Kontrollen bygger till stor del på rutiner och att vi lärt oss att bete oss på ett visst sätt i vissa miljöer, exempelvis ett kök eller på en flygplats. Han menar då att det viktigaste att undersöka är hur kontrollen genomförs och vad den får för effekt (Kärrholm, 2004:70–71). Det andra påståendet är att *territorialitet representerar en rumsligt avgränsad institutionalisering*. Det är olika regler och bruk som kopplas till ett område och ger området dess identitet, och därigenom produceras ett territorium (*ibid.*:74–75).

Kärrholm utgår även från att territorialitet skapas utifrån fyra produktionsformer.

	Opersonlig kontroll	Personlig kontroll
Riktad produktion	Territoriell strategi	Territoriell taktik
Produktion genom bruk	Territoriell association	Territoriell appropriation

(Kärrholm, 2004:82).

Territoriell strategi och territoriell taktik utgår båda från en *riktad produktion* – det finns alltså planering bakom både strategin och taktiken för att skapa och upprätthålla ett territorium. Den territoriella strategin utgår från en opersonlig kontroll, där planeringen för territoriet görs på en annan plats än själva territoriet och kontrollen utövas genom olika typer av regler och materiella ting. I dagens samhälle är det vanligt att den territoriella strategin är professionellt hanterad, exempelvis i planeringsprocesser. Det är också vanligtvis en markering av mer officiella territorier. Den territoriella taktiken utgår istället från en personlig kontroll, vilket gör att förhållandet mellan individen och territoriet är mer personlig och taktiken sker ofta på platsen för territoriet. Det är vanligtvis ett tillfälligt upprättande av ett territorium i en vardaglig situation, exempelvis genom att markera en plats som sin. Det kan innebära en väska på en parkbänk eller graffiti inom ett bostadsområde. Det behöver dock inte innebära att strategin alltid utgår från myndigheter, eller att taktiken alltid står i opposition till strategin (*ibid.*:83–89).

Både territoriell association och territoriell appropriation utgår i sin tur från *produktion genom bruk* – det finns alltså ingen medveten strategi för att skapa eller upprätthålla ett territorium, utan det sker genom användning av platsen. Den territoriella associationen utgår från opersonlig kontroll, och är kopplad till en upprepad användning av en plats genom en viss sorts bruk. Det behöver inte ses som ”min plats” av någon, men däremot kan andra människor uppfatta det som en plats för en viss funktion, där Kärrholm anger exempel som en pulkabacke eller ett klätterträd. Det är lätt att direkt läsa av associationen, även om du inte har varit där tidigare. Territoriell appropriation utgår från personlig kontroll, där långvarig användning av en individ eller grupp av en plats skapar tillhörighet. Det ger en känsla av ”mitt område”, och det ligger ofta närhet, engagemang och tid investerat i platsen.

Det sker främst i närmiljöer, som i hemmet, på gården eller i bostadsområdet (*ibid.*:83–94).

Olika typer av territoriella produktionsformer kan finnas på samma plats samtidigt. Det är inte heller enbart människors sätt att tolka platser eller territorier som är relevant, utan olika typer av materiella ting skapar förutsättningar för ett visst beteende. Kärrholm ger exempel som att vi sitter där det finns bänkar, väntar på bussen vid en busshållplats och vi beter oss olika på gatan eller på trottoaren. De materiella förutsättningarna står i relation till territoriets maktutövning (Kärrholm, 2007:442–443).

2.1.2 Ungdomars territorialitet i socioekonomiskt svaga bostadsområden

Detta avsnitt utgår främst från en forskningsrapport av Kintrea et. al. (2008), vilka har undersökt territorialitet bland unga i Storbritannien. Forskarna menar att begreppet sällan har satts i samband med unga i socio-ekonomiskt svaga områden, vilket de fokuserar på i sin studie. Det är i just socio-ekonomiskt svaga områden som ett territoriellt beteende är vanligast (Kintrea et. al., 2008:12–13). Den definition Kintrea et. al har använt sig av i studien är:

“a situation whereby control is claimed by one group over a defined geographical area and defended against others”(Kintrea et. al, 2008:9).

Med territorialitet menas här att ett territorium tas i anspråk, samt att det skyddas mot andra grupper. Kopplas definitionen till Kärrholms (2004) teori skulle det också kunna kallas för en medveten taktik.

I studien kommer Kintrea et. al. fram till att territorialitet bland unga i socio-ekonomiskt svaga områden bygger på två huvudsakliga faktorer. Det ena är en stark känsla av identifiering med sitt närområde², det andra ungas användning av det offentliga rummet som mötesplats och som ett utrymme för fritidsaktiviteter (Kintrea et. al., 2008:49). Utöver detta stärks territorialiteten av dålig boendestandard och trångboddhet, så att de unga i ännu högre grad söker sig till det offentliga rummet. Ytterligare faktorer som stärker territorialitet är att de unga anser att det inte finns något att göra i närområdet, en stark känsla av ”vi-och-dom” som grundar sig på socio-ekonomiska skillnader mellan olika bostadsområden samt medias negativa bild av deras område (*ibid.*:31). Territorialiteten beskrivs också som ett historiskt fenomen som i generationer förts vidare från den äldre till den yngre generationen (*ibid.*:50).

Det verkar enbart vara en mindre andel av de unga som deltar i ett territoriellt beteende, men ofta består gängen av en kärna med medlemmar, samt mer perifera

² Vad gäller *närområde*, är det författarens översättning av det engelska begreppet *neighborhood*. Det är ett begrepp som inte har en tydlig översättning till svenska. Det skulle kunna betyda kvarter, stadsområde, delområde m.m. beroende på vad rapporten studerar. Jag har valt att använda översättningen *närområde*. Det finns ingen exakt definition för närområde, utan det innebär snarare individers eller grupperns rörelsemönster kopplat till det närmaste området kring bostaden. I vissa fall kan det innebära en gård, i andra fall ett kvarter.

medlemmar. Deltagarna är främst unga killar i åldern 13-17 år, men då kriminella aktiviteter är inblandade kan åldern vara högre (*ibid.*:24–25). De kunde uttyda fem motiveringar till att delta i territoriellt beteende: Respekt och igenkänning; Viljan att beskydda sitt område; Viljan att beskydda tjejer i sitt område; En form av underhållning i brist på andra aktiviteter samt; Känslan av personlig säkerhet förstärktes (*ibid.*:27). Fenomenet anlagda bränder i utomhusmiljöer uppvisar flera likheter med ett territoriellt beteende. Det får ett lokalt rumsligt utfall och är kopplat till sociala förhållanden³. Det är främst ett grupp-beteende med i huvudsak pojkar och män som deltar. Dessa personer har ofta även en koppling till kriminella aktiviteter av olika slag (Guldåker & Hallin, 2013).

De unga som deltar i ett territoriellt beteende drivs även av positiva motiveringar, framför allt i områden där andra sociala nätverk är svaga (*ibid.*:20). Därav är *socialt kapital* också en viktig faktor i förståelsen av territorialitet. Det centrala i teorin är att individer får fördelar från sina relationer, där det kan skapa gemensamma normer och värderingar, men också ge tillgång till olika typer av resurser. Det finns två typer av socialt kapital: *bonding* och *bridging*. Bonding innebär starka band till ett begränsat socialt nätverk, vilket kan skapa social trygghet men också inåtblickande tendenser och isolering från övriga samhället. Detta fenomen förekommer ofta i socioekonomiskt svaga och utsatta bostadsområden. Bridging är kopplat till ett större socialt nätverk, vilket inte har lika starka band. Det kan ge möjligheter till social mobilitet och är vanligare i socioekonomiskt starkare områden (Putnam, 2000; Kintrea et. al, 2008:12).

Men det är inte alla unga som deltar i ett territoriellt beteende, även om de använder sig av offentliga miljöer. I de studerade områdena definierade vuxna tre typer av grupper med unga som använder sig av det offentliga rummet. Dessa är:

1. Grupper av unga som hänger tillsammans på gatorna/offentliga platser utan territoriell tillhörighet
2. Grupper av unga med stark territoriell tillhörighet, vissa vilka definierade sig som gäng.
3. Mer organiserade gäng, där viss nivå av kriminalitet fanns (Kintrea et.al., 2008:23).

För de unga som deltar i ett territoriellt beteende, så tar det sig uttryck i att de försvarar mycket små territorier precis i sitt närområde, ibland inte större än 400 kvadratmeter. Det tydligaste tecknet på territorialitet är konflikter med andra ungdomsgrupper, samt en medvetenhet om gränser i området (*ibid.*:22). Detta är gemensamma nämnare för territoriellt beteende, men graden av gruppernas organisering, hur mycket våld som används samt hur kopplingen till kriminella verksamheter ser ut skiljer sig åt mellan olika områden (*ibid.*:51).

³ Studien *Stadens bränder* (Guldåker & Hallin, 2013) undersöker sambandet mellan anlagda bränder och Malmös sociala förhållanden. Indikatorer som används för att undersöka detta förhållande är etnicitet, utbildningsnivå, arbetslöshet och ekonomiska förhållanden, andel unga och trångboddhet. Det är också en indikator på social oro i ett område, där Östra Sorgenfri har visat sig vara utsatt av bränder under vissa perioder.

Kintrea et. al. drar i sin studie slutsatsen att territoriellt beteende inte för med sig några fördelar till de unga som utövar det. Snarare kan det skapa en negativ spiral för de inblandade, där bostadsområdets negativa sociala aspekter förstärks, exempelvis utanförskap och isolering (*ibid.*, 2008:49). De har också kommit fram till att territorialitet förstärker ett inävt perspektiv på en plats med redan hög grad av socialt och ekonomiskt utanförskap (*ibid.*, 2008:51). Territorialitet bland unga i socio-ekonomiskt svaga områden är alltså ett komplext fenomen, där positiva motiveringar får de unga att delta, men som i slutändan påverkar deras vardagsliv negativt. Det finns flera typer av områdesfaktorer som påverkar territorialitetens framväxt samt förstärker den. Territorialitet beror ofta på ogynnsamma förhållanden och brist på möjligheter i ett område. Ungas identitetsskapande är också en viktig faktor (*ibid.*, 2008:53).

2.2 Gäng

I studien av Kintrea et. al. (2008) framkommer flera typer av ungdomsgrupper som använder sig av det offentliga rummet. De med ett territoriellt beteende kan i vissa fall definieras som gäng. Det framkom också att ett territoriellt beteende har likheter med fenomenet att unga anlägger bränder i utomhusmiljöer, vilket är en indikator på social oro i ett område (Guldåker & Hallin, 2013). Anläggande av bränder, deltagande i gäng och kriminell verksamhet (och kanske även deltagande i ett territoriellt beteende med tanke på de likheter som finns mellan fenomenen) beror ofta på ett behov av att visa att individen kan något. Ursprunget till detta behov uppstår ofta i skolmiljön och känslan av att inte känna sig hemma där. Detta leder till dåliga skolresultat och en känsla av att inte kunna påverka sin livssituation. I gäng blir däremot dessa unga bekräftade och lever efter gängets normer istället för samhällets eller skolans normer (Lundsten & Tykesson, 2013:43–44).

Men det finns vissa svårigheter i att använda sig av begreppet gäng, främst för att det inte finns en tydlig definition inom forskningen. Det är i europeisk forskning dessutom vanligare att använda termen problematiska ungdomsgrupper. Utöver detta finns det många förutfattade meningar om vad ett gäng är (Sullivan, 2006; Gemert and Fleisher, 2005). I flera studier har det också kommit fram att unga som deltar i kriminella aktiviteter tillsammans inte själva anser sig tillhöra ett gäng, även om de enligt de olika studiernas definition skulle räknas som gängmedlemmar (Short, 2006; Sullivan, 2006; Weerman och Decker, 2005).

Eller för att citera Ebsen et. al.

”there is little, if any, consensus as to what constitutes a gang and who is a gang member, let alone what gangs do either inside or outside the law (Ebsen et. al, 2001:106 i Sullivan, 2006:18).

Sullivan (2006) sammanfattar tre huvudsakliga sätt att definiera gäng i dagens forskning, vilka är: 1) gäng och kriminella ungdomsgrupper likställs, 2) det sätts upp en rad definitioner som ska skilja gäng från andra typer av ungdomsgrupper eller 3)

definitionen av gäng läggs på de som deltar i undersökningen, exempelvis polis, andra myndigheter eller ungdomar själva (Sullivan, 2006:18–19). Han anser dock att detta inte är tillräckligt för att beskriva den komplexitet som finns i begreppet. Därför gör han ett försök till att skapa tre analytiska kategorier, vilka bygger på associering: *action-set*, *klickar* och *namngivna gäng*. Action-set innebär en grupp unga som har någon form av samarbete, men det behöver inte finnas en medvetenhet om grupperingen bland medlemmarna. Klickar betyder en grupp med någon form av solidaritetsband där medlemmarna deltar i gemensamma aktiviteter på regelbunden basis. De behöver inte ha en ledare, en identitet eller symboler. Ett namngivet gäng har samma kriterier som en klick, men har dessutom ett namn och kriterier för att vara medlem. De är också mer troliga att utveckla ledare, hierarki, koder och regler. Namngivna gäng har i detta fall även innebörden att deltagarna deltar i kriminella aktiviteter tillsammans (*ibid.*:20).

I boken *European street gangs and troublesome youthgroups* (Decker & Weerman, 2005) sammanställs material från Eurogang-projektet med ett flertal forskare från Europa och USA. I projektet undersöks gäng och problematiska ungdomsgrupper i tolv europeiska länder. En anledning är att både kunskap och fördomar om gäng grundar sig på en amerikansk kontext, medan det finns bristfällig kunskap om europeiska gäng. En viktig förutsättning för projektet var en gemensam definition för att kunna jämföra materialet mellan länderna. Definitionen är:

”A street gang is any durable, street-oriented youth group whose involvement in illegal activity is part of its group identity” (Gemert and Fleisher, 2005:12).

Enligt denna definition är det alltså inte nödvändigt att gruppen är namngiven, har någon form av symboler eller hierarkier och inte heller någon form av rit för att bli medlem. Det är istället gruppens långvarighet och kriminalitet som definierar den som ett gäng.

En slutsats i Eurogang-forskningen är att det finns likheter mellan amerikanska och europeiska gäng, men även betydande skillnader. Det gäller bl.a. betydelsen av närområdet, där de europeiska gängerna inte identifierar sig med närområdet i samma utsträckning som de amerikanska. I USA är gäng främst synliga i fysiskt nedgångna områden med svår fattigdom och utanförskap. Detta stämmer inte överens med de europeiska fallen, där områdena visserligen kan anses vara socialt utsatta, men inte fysiskt nedgångna eller med den fattigdom som är karakteristiskt för de amerikanska områdena (Weerman och Decker, 2005:296–298).

Hughes (2006) är i sin tur kritisk till att det är kriminalitet och våld som får definiera gäng. Dess medlemmar deltar i många aktiviteter tillsammans, varav enbart ett fåtal är kriminella eller våldsamma. Hon menar också att genom den forskning som bedrivs idag, som framför allt är kvantitativ, saknas det försök att förstå samspelet mellan gäng och deras sociala och fysiska miljö. Kintrea et. al. använder sig av Young et. als. forskning (2007) när de diskuterar gäng, vilka har dragit slutsatsen att gäng har ett socialt ursprung och inte i ett behov av att delta i kriminella aktiviteter. Unga som befinner sig mycket i offentliga miljöer har också en större risk att hamna i gäng och kriminella aktiviteter (Kintrea et. al, 2008).

Vad gäller gäng och territorialitet skriver Kintrea et. al. att territorialitet är förknippat med gäng, men gäng behöver inte vara territoriella, samtidigt som unga med territoriellt beteende inte behöver ingå i ett gäng. Det beror också på hur definitionen av ett gäng lyder (Kintrea et. al., 2008:14). Samtidigt har studierna inom Eurogang-projektet visat att territorialitet bland gäng skiljer sig åt mellan olika länder. De har funnit att det är mycket utbrett i Skottland, medan det inte finns i Amsterdam och i Oslo uppvisar endast vissa av gängen ett territoriellt beteende (Weerman and Decker, 2005:292).

I detta avsnitt redovisas olika synsätt på gäng, men en definitiv definition kommer inte att användas. De olika synsätten används istället som en möjlighet att analysera de ungdomsgrupper som studeras i Östra Sorgenfri.

2.3 Ekologiskt missgynnsamma förhållanden

St. Jean undersöker i sin avhandling (2007) de två teorierna kollektiv förmåga och *broken windows*, vilka båda försöker förklara varför brott uppstår på vissa platser. I studien både kritiserar St. Jean teorierna, likväl som han utvecklar dem och argumenterar för att begreppet ekologiskt missgynnsamma förhållanden⁴ är mer relevant för att förklara uppkomsten av brott på vissa platser. Det innebär att brottsförövare aktivt väljer en plats utifrån de förhållanden som gynnar dem i deras utövning, exempelvis närhet till kommersiella faciliteter. Studien genomförs i ett bostadsområde i Chicago med en hög nivå av brottslighet. Inom området skiljer det sig åt mellan platser i hur många brott som begås, och han ställer sig frågan: Varför är vissa platser mer brottsutsatta än andra även inom ett område med hög brottsnivå?

För att förstå St Jeans begrepp bör teorierna om *broken windows* och kollektiv förmåga förklaras. *Broken windows* grundtes är att om mindre problem och oordning lämnas olösta i ett område, kommer det i längden att skapa grövre brottslighet. Anledningen till detta är att fysisk och social oordning – vilka är de två beståndsdelarna inom teorin – ger signaler till brottsförövare att invånarna inte bryr sig om sitt område, och därmed inte kommer att försöka motverka olika typer av brott. Oordning leder också till en kedja av reaktioner, med ökad känsla av otrygghet, rädsla för att ingripa vid brott och att befinna sig på offentliga platser. De invånare som har möjlighet att flytta kommer att göra det och nya invånare flyttar in. Dessa nya invånare har mindre koppling till området och mindre benägenhet att ingripa vid brott, vilket i slutändan leder till grov brottslighet. St. Jean ifrågasätter teorin, bl.a. då det i hans undersökning har visat sig att förövare fortsätter att begå brott även där de möter motstånd från invånarna, eftersom vissa platser ger dem fördelar och de vill fortsätta sin brottsutövning där. Det stämmer dock att oordning kan vara en bidragande faktor vid drogförsäljning, men i ett områdesperspektiv. Försäljarna vet att i socioekonomiskt svagare områden finns det högre efterfrågan på droger, samt många unga som är desperata efter en inkomst. När det kommer till att välja en lokal

⁴ Termen *ekologiskt missgynnsamma förhållanden* är min översättning av forskaren St. Jeans begrepp *Ecological Disadvantage*.

plats att sälja drogerna på, spelar ordningen dock ingen roll. Istället är det hur fördelaktig platsen är samt hur väl förövaren känner till området som spelar roll (St. Jean, 2007:33–43).

Kollektiv förmåga utgår från en grups möjlighet att förverkliga gemensamma normer och regler och därigenom upprätta en social kontroll. Den sociala kontrollen utövas genom ingripande mot normbrytande beteende, och anses därigenom påverka hur mycket brott som begås i ett område. St. Jean kritiserar även denna teori på flera punkter. För det första fokuserar studier kring kollektiv förmåga på invånarnas benägenhet att ingripa, istället för att undersöka vilka som har ingripit i en faktisk situation. Det kan ge felaktiga siffror kring den kollektiva förmågan. Dessutom anses tillit vara en viktig faktor för kollektiv förmåga, men St. Jean upptäckte att tilliten ofta är låg i socialt utsatta områden. Anledningen till engagemang och ingripande i närområdet är snarare en brist på tillit, och en känsla av att behöva ta saken i egna händer. En annan brist i teorin om den kollektiva förmågan är dessutom att invånare i vissa områden inte får samma positiva utslag när de organiserar sig, alltså en minskning av brott. Anledningen är att brottsförövare är olika benägna att överge en brottsplats, beroende på hur lukrativ den är. Att engagera sig i den kollektiva förmågan kan alltså ha en högre kostnad på vissa platser, då invånarna möter större motstånd från förövarna genom exempelvis hot. Därför kan invånare på en plats uppge att de inte gärna ingriper vid ett brottstillfälle (och de svaren leder till en låg kollektiv förmåga i forskningen), men det kan vara så att de kommer att ingripa i framtiden eller kan ha ingripit tidigare men inte fått utdelning utan istället blivit hotade (St. Jean, 2007:43–56).

Studiens resultat visar att det inte finns någon korrelation mellan fysisk ordning och brottslighet. Däremot social ordning och kollektiv förmåga visade korrelation med brottsutövning. Men korrelationen var inte så stark att någon av faktorerna kan anses vara ensamma förklaringsfaktorer till brott på en viss plats (St Jean, 2007:4). Istället menar St. Jean att *Ekologiskt missgynnsamma förhållanden* styr valet av brottsplats och skapandet av vissa hot spots för brott. Ekologiskt missgynnsamma förhållanden antar att a) platser utvecklas ojämnt och att b) olika brott begås jämnt fördelat på specifika platser som ger förövarna fördelar. Därför kan c) faktorer som ordning och kollektiv förmåga inte förstås rätt kopplat till bildandet av hot spots för brott, utan att först ta hänsyn till platsens position i rummet och de missgynnande faktorer som kan finnas där. Missgynnsamma förhållanden kan vara sådant som att många människor är i rörelse i anslutning till kommersiella platser med butiker, uttagsautomater m.m. Hot spots för brott måste alltså sättas in i ett större geografiskt sammanhang för att kunna förstås (St. Jean, 2007:4-5).

St. Jean har också kommit fram till att större fokus måste läggas på förövarna och varför de väljer ut vissa platser att begå brott på, snarare än att anta att de handlar utifrån områdesfaktorer som ordning eller kollektiv förmåga. Dessutom antas det i forskningen att förövare bara handlar på impulser när de laglydiga medborgarna inte är starka nog att förhindra brotten – istället för att fokusera på att förövare aktivt utarbetar framgångsrika koncept för att begå sina brott (St. Jean, 2007:32).

2.4 Summering

Teorierna har förklarats ingående i detta kapitel, men vissa delar har mer relevans för den kommande analysen och dessa kommer att summeras i det kommande avsnittet.

Ett territoriellt beteende kan vara både medvetet och omedvetet, samt skapas utifrån personlig eller opersonlig kontroll av rummet. För att förstå det territoriella beteendet hos ungdomar i Östra Sorgenfri är det av vikt att undersöka vilken av dessa typer de använder sig av. Den territorialitet som har märkts av i socioekonomiskt svaga bostadsområden i Storbritannien tillhör den medvetna och personliga kategorin, eller den territoriella taktiken. De främsta anledningarna till denna territorialitet är en stark identifiering med sitt närområde samt användningen av det offentliga rummet som mötesplats. Det finns även flera andra typer av områdesfaktorer som påverkar och förstärker territorialiteten, främst bristen på möjligheter i ett område. Motiveringarna till territoriellt beteende är dock positiva och har flera likheter med motiveringarna till att delta i ungdomsgång och anläggande av bränder. Det görs i grupp, av främst killar och unga män, där det är ett försök att motverka tristess, men även ett sätt att ta kontroll över sin situation. Vad som är ett gäng kan dock diskuteras, och om det ens är en riktig definition av problematiska ungdomsgrupper. Inte heller behöver gäng delta i ett territoriellt beteende, likväl som att territoriella grupper inte alltid kan definieras som gäng. Territorialiteten bland ungdomsgrupper är i alla fall ett lokalt fenomen, som kan innebära ett aggressivt försvar av mycket små territorier i ungdomarnas närområde. Anledningen till att just vissa platser utsätts för brott – och kanske även ett territoriellt beteende – skulle kunna förklaras av de ekologiska förhållanden som finns på platsen. Vissa attribut gör en plats attraktiv för olika typer av brott, men kriminellas kunskap om området spelar också roll för val av plats. Detta måste även sättas i relation till den omgivande miljön och inte enbart den specifika platsen. Det kan även kopplas till ett territoriellt beteende, som både beror på specifika faktorer i närområdet, men även området i relation till övriga staden spelar roll för om ett territoriellt beteende uppstår eller inte.

3. Metod och material

3.1 Fallstudie

En fallstudie ger möjlighet att studera ett fenomen i detalj och att använda de metoder som passar bäst för att undersöka det specifika fenomenet. Fallstudien passar därför vid studier av komplexa situationer och fenomen (Denscombe, 2009:59–62). Att undersöka ungdomar ur ett områdesperspektiv innebär att ta hänsyn till ett flertal faktorer och teorier, där det inte finns några tydliga definitioner och begrepp i dagsläget, framför allt från ett geografiskt perspektiv. Det finns två huvudsakliga anledningar till att just Östra Sorgenfri har valts som fall: det är ett område som haft tecken på social oro under en längre tid, samt är ett område som har förändrat sin socioekonomiska sammansättning sedan början av 1990-talet. Tecken på social oro har i Östra Sorgenfri varit anlagda bränder under hösten och vintern 2012 (Intervju 1; Guldåker & Hallin, 2013) samt ett mer bestående fenomen av problematiska ungdomsgrupper eller gäng. Den socioekonomiska förändringen har skapat en känsla av otrygghet hos vissa grupper och det konkreta utfallet av inhägnade bostadsrätter. Flera områden i Malmö har en konstaterad social oro, exempelvis Seved i Södra Innerstaden och Herrgården i Rosengård (Guldåker & Hallin, 2013; Hallin et. al., 2010). Det är även områden som är socioekonomiskt utsatta i en mycket högre grad än Östra Sorgenfri. Men dessa områden har genomgått en rad olika projekt varav Områdesprogrammen för ett socialt hållbart Malmö genomförs 2010-2015 (Malmö stad, 2014). Det verkar nu finnas en trötthet och misstro på satsningar och projekt i dessa områden (Hallin, et. al., 2010:54). Östra Sorgenfri har inte genomgått dessa satsningar, utan är relativt utforskat. Dessutom är det förändringen som har skett och ännu sker i området som gör det intressant att undersöka, samt att studier av gäng inte nödvändigtvis måste ske i de mest utsatta områdena (Decker & Weerman, 2005).

Det finns dock en del kritik mot fallstudien, där den vanligaste kritiken ifrågasätter fallstudiens möjlighet att skapa ett generaliserbart material (Denscombe, 2009:68). Papachristos & Kirk (2006) menar att det finns alldeles för mycket tendens inom gängforskningen att fokusera på enbart ett fall, istället för att undersöka flera fall samtidigt och på så sätt öka generaliserbarheten. Detta resonemang går att ifrågasätta, då generaliserbarheten snarare bygger på tydlighet i urval, tydlighet i begrepp och teorier samt redovisning av var fallet är positionerat i en större kontext (Denscombe, 2009:68), så att det blir möjligt att jämföra det med andra fall snarare än att flera fall måste studeras samtidigt av samma forskare. Det som ofta framställs som en av fallstudiens starka sidor är dessutom fokus på just ett fall. På detta sätt kan forskaren få fram material som inte hade kunnat uppdagas om många enheter skulle täckas in (*ibid.*:59-60). Fokus på ett fall innebär inte heller att resultatet inte alls kan generaliseras. Istället kan studien av Östra Sorgenfri bidra till att vidga kunskapen om gäng i bostadsområden i Sverige, utifrån den typ av område som Östra Sorgenfri är (*ibid.*:69-70). Fysiska egenskaper som gör området värt att studera är dess närhet till centrala Malmö, samt närheten till välkända problemområden. Samtidigt framkommer det att området verkar undangömt. Det finns tydliga fysiska barriärer runt området, som större vägar och järnväg. Bebyggelsestrukturen är öppen, med många offentliga ytor. Vad gäller de sociala faktorerna finns det tecken på social oro

och negativa socioekonomiska förändringar. Det finns indikatorer på att de unga sällan eller aldrig lämnar sitt bostadsområde. En avgörande faktor för att just Östra Sorgenfri valdes, och inte ett annat område med samma förutsättningar och karakteristik, var att det redan fanns en upprättad kontakt med anställda och ungdomar på Stenkula fritidsgård. Det har underlättat datainsamlingen, vilket i denna studie var av vikt p.g.a. en kort genomförandetid.

3.2 En kvalitativ studie

Studien är kvalitativ och bygger på data som har samlats in i form av semistrukturerade intervjuer. Det finns även ett kortare bakgrundsavsnitt med deskriptiv och statistisk information för att sätta området i en kontext. Syftet i den kvalitativa datainsamlingen är inte att samla in ett material som är kvantifierbart och representativt för hela befolkningen i exempelvis ett bostadsområde (Ryen, 2004:77), utan snarare att spegla informantens syn på händelser och fenomen, samt dennes erfarenheter (Tjora, 2012:82). I detta fall gäller det upplevelsen av ungdomsgång, det offentliga rummet samt territorialitet. Det skulle kunna ifrågasättas varför inte även kvantitativ data har samlats in för att på så sätt komplettera den data som har framkommit kring fenomenet i intervjuerna, så kallad metodologisk triangulering (Denscombe, 2009:186). Nu har studiens fokus varit de ungdomar som själva antas deltar i ett territoriellt beteende, samt genom sin användning av det offentliga rummet har en relation till de gäng som använder sig av samma rum. Vid intresse av en fortsatt studie, och för att stärka det resultat som har framkommit i intervjuerna skulle istället en mer kvantitativ studie kunna genomföras, samt för att undersöka hur utbrett fenomenet är. Då Östra Sorgenfri är ett relativt outforskat område, likväl som ungdomars territorialitet, då kan denna studie ses som en grund för möjlighet till fortsatt forskning i ämnet. Då lämpar sig en kvalitativ studie eftersom den inte behöver ställa upp på förhand bestämda kriterier, utan kan vara mer sökande och djupgående i sin natur, samt finna nyanser av de studerade fenomenen som en kvantitativ analys inte ger möjlighet till (Denscombe, 2009:71).

3.2.1 Intervjuer

Intervjuerna är i denna studie den huvudsakliga källan till det empiriska materialet och är en form av kvalitativ datainsamling. I denna studie har fokus främst varit på hur andra unga uppfattar de ungdomsgång som finns i området, samt vuxna som arbetar i deras närhet. Urvalet har varit representativt, och tanken har varit att hitta informanter som besitter en viss kunskap om fenomenet med ungdomsgång (Esaiasson:2012:259).

Tio personer har deltagit i sammanlagt nio intervjuer. Två fritidsledare från fritidsgården Stenkula i Östra Sorgenfri, den ena en kvinna som arbetat där i 17 år, den andra en man som själv är uppväxt i området. Sex ungdomar från Östra Sorgenfri, vilka har valts ut med kriterierna att de bor i området, samt befinner sig på fritidsgården på fritiden (vilket indikerar att de spenderar sin fritid i Östra Sorgenfri). Fyra killar och två tjejer har intervjuats, i åldern 14-18 år. De flesta av dem går på

högstadieskolan i området. Dessutom en anställd på MKB:s (Malmö kommunala bostadsbolag) lokalkontor samt en anställd på Avdelningen för Trygghet och Säkerhet i Malmö stad. Vid urvalet har det funnits en tanke om att använda flera typer av informanter, men där alla har någon form av kontakt med ungdomsgängen. Därför har både unga och vuxna i olika positioner och med olika karakteristik valts ut, som en form av informantriangulering (Denscombe, 2009:186). Det var även önskvärt att genomföra en intervju med skolpersonal, men det har varit svårigheter att få kontakt med någon anställd. Det kunde också varit önskvärt att ha kontakt med gängmedlemmar. Nu kommer studien istället att utgå från andra informanternas syn på gängen, snarare än deras egen syn på sin situation. Det innebär att vissa uttalanden bygger på de fördomar som finns om gäng. Det bör alltså poängteras att det är synen på gängen utifrån informanternas erfarenheter som beskrivs i studien.

Intervjuerna med personal på fritidsgård samt ungdomarna genomfördes på fritidsgården. Dessa informanter hade jag träffat en eller flera gånger innan intervjun genomfördes. De övriga två intervjuerna genomfördes på respektive informants arbetsplats. Innan studien genomfördes fick informanterna information om studien, samt skriva på ett dokument för samtycke till deltagande och information om att de kan dra sig ur studien, samt kommer att anonymiseras. De som har velat har också fått ett utkast av analysdelen, för att kunna verifiera de analyser som har gjorts utifrån deras uttalanden (Denscombe, 2009:195–200). Vid intervjuerna användes två olika intervjuguider, en för vuxna och en för ungdomar. Då det var en semistrukturerad intervju, kunde de sedan anpassas till den information som dök upp under intervjuns gång (Ryen, 2004:63). Flera informanter var mycket pratsamma, medan andra mer tillbakadragna. På fritidsgården hände det att vissa unga kände sig stressade av kamrater som stod utanför, och i få fall kom det in någon på kontoret under intervjun. Dessutom märktes en viss försiktighet av när vissa typer av frågor skulle besvaras. Främst gällde det när gängen kom på tal, och de eventuella kriminella aktiviteter som de deltar i. Även om informanterna inte själva har varit delaktiga i detta, så är det av vikt att de kan känna sig säkra över sina uttalanden och att deras deltagande i studien inte kan komma att skada dem på något sätt (Tjora, 2012:123).

3.2.2 Dataanalys

För att analysera det empiriska material som skapats i intervjuerna, så gjordes först en transkribering av materialet, vilket resulterade i en stor mängd text. Det fanns redan innan intervjuerna ett teoretiskt material för analysering av studien. Det påverkade till viss del de analysenheter som skapades, men det skapades också nya infallsvinklar utifrån datan. Det ledde till en viss förändring av studiens upplägg, där teorier om sociala stressorer valdes bort för att de inte ansågs kunna förklara datan. Dessutom ändrades inriktningen på hela studien, från att ha fokuserat på enbart gäng till att även inkludera andra ungdomsgrupper i Östra Sorgenfri.

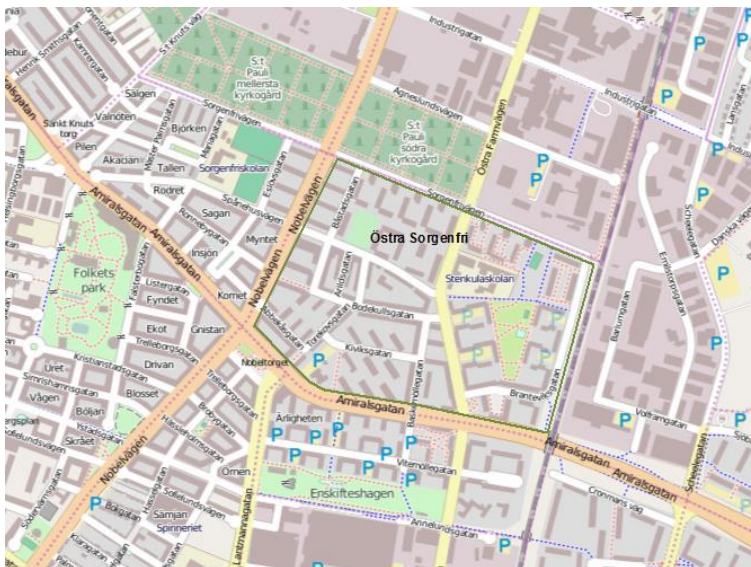
4. Bakgrund

4.1 En deskriptiv beskrivning av Östra Sorgenfri

Kartmaterial: Open Street Map Contributors

I detta avsnitt beskrivs delområdet Östra Sorgenfri i stadsdelen Innerstaden i Malmö deskriptivt och faktamässigt. Av de boende brukar området kallas för Stenkula, förmodligen efter den grundskola som ligger i området – Stenkulaskolan. Östra Sorgenfri omringas på alla sidor av tydliga fysiska barriärer i form av de stora gatorna Nobelvägen och Amiralsgatan, tågspåret Kontinentalbanan samt en kyrkogård. På samma gång är området relativt centralt beläget i Malmö, och på gränsen mellan de tre stadsområdena Innerstaden, Norr och Öster.

Kartmaterial: Open Street Map Contributors

Östra Sorgenfri består av två typer av fysiska strukturer, Öppen Kvarterstad och Grannskapsenheter. Den öppna kvarterstaden byggdes främst under mellankrigstiden, och ledorden är luft och ljus. Det är karakteristiskt med halv- eller helöppna gårdar, vilka beskrivs som viktiga mötesplatser i områden med annars ganska få grönområden eller andra offentliga ytor (Malmö stad, 2005:28–34). Grannskapsenheterna började att byggas efter Andra världskriget. Tanken var att de skulle öka den lokala gemenskapen, och därför skulle enheterna bilda självständiga fungerande stadsdelar. I Östra Sorgenfri finns en stadsdelspark, Gröningen, vilket är typiskt för grannskapsenheter. Så kallade stjärnhus har placerats runt parken med gårdarna vända emot den, vilket skapar en halvprivat karaktär (Malmö stad, 2005:38–44). Det är i dessa öppna eller halvöppna miljöer som inhägnader av bostadsområden är vanligast. Anledningen är att det är svårt att skilja på privat och offentligt område (Herbert, 2013:50). I Östra Sorgenfri finns även årsvisa toppar av anlagda bränder, både inom- och utomhus. De flesta anlagda bränder sker i vissa specifika bostadsområden, varav Östra Sorgenfri är ett av de mer drabbade områdena (Guldåker & Hallin, 2013:27–33). Bränderna anses vara ett tecken på social oro. Det finns en korrelation med sociala förhållanden i de områden där bränderna uppstår, där antalet ungdomar och utbildningsnivå är av störst betydelse (*ibid.*:36-38).

Bostadsbeståndet i Östra Sorgenfri består till 70 % av bostadsrätter och resterande 30 % är hyresrätter. Av de senare tillhör en majoritet det kommunalt ägda bostadsbolaget MKB. En majoritet av bostäderna är mindre lägenheter (Stadskontoret Malmö stad, 2012) och det är vanligt att unga människor i 20–30-årsåldern flyttar till området (Intervju 8, 2014). Samtidigt är det ett av de områden som år 1990 räknades som integrerat, men som sedan dessa har utvecklats till ett ekonomiskt resursfattigt område med högre koncentration av individer födda utanför Norden och Västeuropa. (Herbert, 2013:58). Statistiken uppvisar en komplex och icke entydig bild av området, där Östra Sorgenfri har åttonde lägst disponibel inkomst av 21 delområden i Innerstaden år 2012 med 159 982 kr/år. Samtidigt är andelen förvärvsarbetande i åldern 20-64 år 2012 strax över genomsnittet för hela Malmö (Stadskontoret Malmö stad). Vad gäller skolresultaten på Stenkulaskolan, var gymnasiebehörigheten 18 procentenheter lägre än i Malmö totalt år 2013 (Grundskoleförvaltningen, 2013). På samma gång är det drygt 47 % av invånarna som har eftergymnasial utbildning i Östra Sorgenfri, jämfört med Malmös snitt på 44 % (Stadskontoret Malmö stad). Denna komplexa bild stämmer överens med informanternas syn på sitt eget bostadsområde, vilket brukar beskrivas som bestående av två olika sidor.

4.2 Medborgares bild av Östra Sorgenfri

I detta avsnitt beskrivs Östra Sorgenfri utifrån de intervjuades perspektiv. Det har framkommit i det empiriska materialet att det finns en tvetydig bild av området Östra Sorgenfri, eller Stenkula som det brukar benämnas. Det är flera som beskriver det som ett uppdelat område, med en skiljelinje mellan delarna som har bostads- respektive hyresrätter. De flesta delarna av området beskrivs som lugna, medan det framkommer att på vissa platser händer det olika typer av negativt associerade

händelser. Det kan innebära att det hänger mycket unga på en plats eller att det säljs droger. Att det skedde bilbränder under hösten 2012 nämns ofta som en negativt associerad händelse, hos både unga och vuxna. Ett citat som kanske kan beskriva den tvetydighet som finns kring området kommer från en av de intervjuade ungdomarna:

Det är ett lugnt... jag vet faktiskt inte hur jag ska beskriva det. Det är ett... ett område där mycket händer, men ändå inte. Alltså, typ, det finns inte något speciellt att säga. Det finns inga aktiviteter eller något att göra. Och sen finns det vissa delar där det kanske är lugnt, och andra delar där det är mer... alltså folk, de äldre hänger och det typ, är mer knark och så. Annars finns det vissa... typ, delar där det inte finns något alls. Så det är uppdelat. (Intervju 3, 2014).

Det framkommer en annan bild när de två tjejerna tillfrågas om de negativa aspekterna i området. De pekar varken på att det finns lite att göra eller att det sker kriminella handlingar. Istället framkommer det att:

16: Det som är bra... eller det som inte är bra, är nog att det går runt så mycket gubbar som är fulla.

15: Ja. [...] Det finns inte jättemycket ställen att sitta på när det regnar. Då vill man helst liksom vara inomhus. [...] Det är väldigt mörkt. (Intervju 5, 2014)

Det är också flera, både unga och vuxna, som uttrycker en frustration över att det finns få föreningar eller andra typer av organiserade aktiviteter i området, framför allt för barn och unga. Stenkula beskrivs även som lite tråkigt och bortglömt.

Den andra sidan av området framkommer då alla de unga säger sig vara stolta över sitt område när de tillfrågas. Igen nämns att det är ett lugnt och tryggt område och de är trots allt nöjda över att det finns en fritidsgård där de kan spendera sin fritid. I vissa av intervjuerna framkommer det också att de offentliga miljöerna erbjuder många möjligheter för barn och unga att aktivera sig själva. Områdesparken Gröningen nämns i det sammanhanget, med öppna ytor och en konstgräsplan. Både personal på fritidsgården samt företrädaren för MKB uttrycker sig positiva över det centrala läget på området.

Men det som kanske är mest relevant för studien är relationen mellan de två sidorna av Östra Sorgenfri – det beskrivs som ett tråkigt område utan ungdomsaktiviteter, men ändå väljer alla de tillfrågade att spendera den största delen av sin fritid inom Östra Sorgenfris gränser, och en stor del av den tiden på offentliga platser.

5. Analys

5.1 Ungdomar i det offentliga rummet

5.1.1 Olika ungdomsgrupper

Som Kintrea et. al. (2008) lyfter fram i sin studie, använder sig unga av det offentliga rummet för att umgås i brist på privata mötesplatser och för att utvecklas i miljöer där de inte står under övervakning av vuxna. Det framkommer tydligt i intervjuerna att de unga använder sig av det offentliga rummet för att umgås, under sommarhalvåret ofta dagligen. Det finns dock olika ungdomsgrupper, varav vissa använder sig av det offentliga rummet i högre grad. Kintrea et. al. (2008) såg i sin studie att det finns tre typer av ungdomsgrupper som använder sig av det offentliga rummet i deras studerade områden. Det fanns de som bara hänger tillsammans med sina vänner, de som har en stark territoriell tillhörighet (utifrån Kintrea et. als definition av territorialitet) samt grupper som har någon form av organisering och deltar i olika grad i kriminell verksamhet, och som också uppvisar ett territoriellt beteende. Nedan kommer också en utläggning kring vilka ungdomsgrupper som har beskrivits av informanterna i Östra Sorgenfri. Att det finns unga som enbart hänger i området har varit tydligt, men det finns också vissa andra grupper med problematiskt beteende, som kriminalitet. Däremot är det svårt att svara på hur organiserade dessa grupper är, eller om de enbart definieras utifrån att de säljer droger.

En av informanterna (Intervju 3, 2014) uttrycker det som att grupperna först delas upp åldersmässigt, men sedan också utifrån intresse. Det finns exempelvis de som spelar fotboll (i klubb) och de som bara hänger utomhus och promenerar runt. De flesta av de intervjuade ungdomarna identifierar sig med den senare typen av grupp, de som bara hänger utomhus. Hur stor en grupp är beror på dag och tid. På vardagar är det oftast färre personer som möts upp, i grupper om 3-4 personer, medan det på helgerna kan vara så stora grupper som 10 personer. Flera framhåller att killar och tjejer inte umgås med varandra. Killarna beskriver tjejer som att ”de inte gör något speciellt” eller bara går runt i området. De intervjuade tjejerna menar däremot att de gör samma sak som killarna, de måste bara ta för sig och bjuda in sig själva till aktiviteterna. Av vad som antyds är det dock många tjejer som inte är lika bundna till Östra Sorgenfri, vilket också märks av på fritidsgården, där färre tjejer spenderar sin fritid. Den manliga fritidsledaren (Intervju 2, 2014) har också bilden av att tjejer är mer kontrollerade av vuxenvärlden, och att det är en anledning till att de inte syns lika mycket i det offentliga rummet. Även i Kintrea et. als. (2008) studie framkommer det att främst killar deltar i ett territoriellt beteende, vilket dessutom stämmer överens med anläggande av bränder i utomhusmiljöer (Gerell, 2013). Det skulle kunna indikera att det finns risk för ett territoriellt beteende i Östra Sorgenfri.

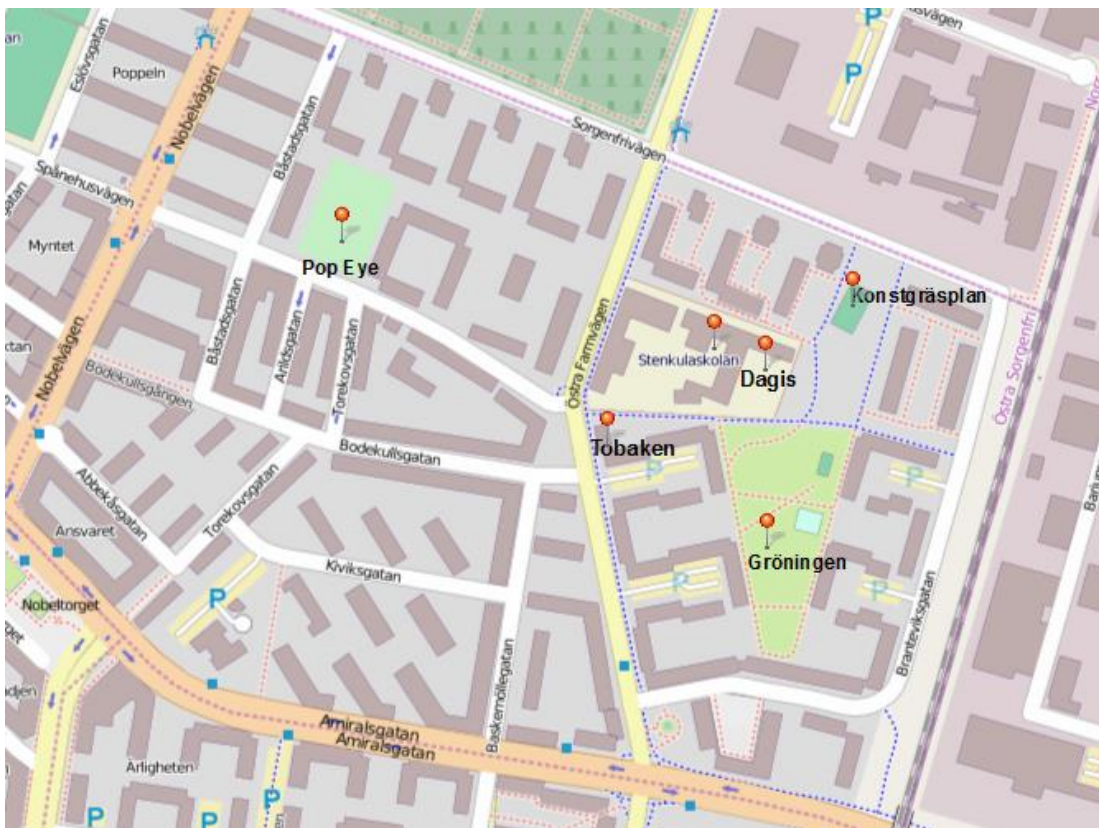
De som deltar i kriminella aktiviteter lyfts fram som en egen grupp. Informanterna beskriver dem som individer som sällan umgås med de andra ungdomarna, och de benämns som ”de äldre killarna”. Aldern i denna grupp sägs variera från en startålder på 17-19 år och uppåt. Denna grupp består även av ungdomar som inte är boende i Östra Sorgenfri. Ingen av informanterna umgås med dem, men ibland befinner de sig

på samma plats samtidigt. Informantens ålder spelar också in på hur gruppen beskrivs, men de flesta är överens om att de inte kan umgås p.g.a. ålderskillnader. En av de intervjuade killarna berättar att han känner några av dem, men aldrig skulle kunna tänka sig att umgås med dem. Det beror både på ålderskillnaden, men också på att han inte ”vill bli en sån [...] En som drogat eller något. Jag vill ha en framtid. Ett jobb.” (Intervju 4, 2014). I jämförelse med de unga som deltar i ett territoriellt beteende i Storbritannien är det en relativt hög ingångsålder i de kriminella grupperna i Östra Sorgenfri (Kintrea et. al, 2008). I Storbritannien är det vanligt att de som är mest aktiva är i åldern 13-17 år. Dock kan åldern som de stannar kvar i de territoriella grupperna vara högre när ett kriminellt beteende också uppvisas. En viktig skillnad är att andra ungdomar kan befinna sig på samma platser utan att känna rädsla eller någon form av gränsdragningar. Det kan indikera att grupperna i Östra Sorgenfri snarare definieras utifrån ett kriminellt beteende, snarare än ett territoriellt.

Intressant att undersöka vidare är de grupper som beskriver att de på sin fritid hänger eller vandrar runt i Östra Sorgenfri, då det är tydligt att de använder sig av det offentliga rummet på regelbunden basis som mötesplats. Detta är en av de två huvudsakliga faktorerna för ett territoriellt beteende (Kintrea et. al., 2008). Samtidigt är de unga som deltagit i studien utvalda för att de befinner sig på fritidsgården regelbundet, en plats där de kan umgås men med övervakning av anställda. En av de äldre intervjuade killarna (Intervju 7, 2014) uttrycker sitt stöd för fritidsgården och den övervakning från vuxenvärlden som finns där. Han menar att de som arbetar där har barn och ungas förtroende, och därigenom får både höra och se vad som händer i området, även när de unga inte är på fritidsgården. Det ska här tilläggas att han (Intervju 7, 2014) själv är i samma ålder som en del av de som benämns som de kriminella och att han själv har umgåtts med dem tidigare. Han funderar mycket kring hur även han och andra i hans ålder är viktiga förebilder för de yngre i området, och hur viktigt det är att se till att de inte hamnar i kriminella kretar.

5.1.2 Ett begränsat antal platser

Den manliga fritidsledaren (Intervju 2, 2014) ser många ungdomar hänga på gårdarna till husen i området, framför allt när det är fint väder. De håller sig dock på de gårdar där de själva eller deras vänner bor i första hand. Han beskriver det som att det är tryggast att hålla sig på sin egen gård. De unga informanterna i denna studie anger att de sällan sitter på gårdarna, mer än vid enstaka tillfällen under sommarhalvåret. De flesta av dem håller sig på den egna gården, medan någon anger att de brukar sitta på gårdarna kring Gröningen. Är det inte på den egna gården, så är det tillgången till sittplatser som avgör var de slår sig ned. MKB:s representant (Intervju 8, 2014) anger att det är sällan de får klagomål från sina hyresgäster om ungdomar som stör inne på gårdarna.

Kartmaterial: Open Street Map Contributors, 2014

De unga själva berättar att Gröningen, skolgården och utanför dagiset är de vanligaste platserna de hänger på. Vissa av de unga anger också att de hänger vid en kiosk som kallas för Pop Eye. Detta gäller dock inte alla, då det också anges som en av de få platser med negativa associationer i området. Främst beror det på att de äldre killarna hänger där, men vissa anger också att det säljs droger på platsen. Vissa av informanterna känner sig bekväma med att vara där, vissa är där enbart om de äldre killarna inte är på plats, och vissa säger att de inte alls går dit om de inte ska köpa något i kiosken.

I3: Ja, oftast är jag det [i Stenkula på fritiden].

IV: Var brukar ni vara för någonstans? Förutom hemma.

I3: Ja, om fritidsgården har öppnat så är vi här. Annars är det bara att gå runt. I området.

IV: Är det några specifika platser som ni är på? Eller som ni inte⁵ är på?

I3: Alltså, det är typ, man tar rundan. Bara går runt. Sen, det är typ Gröningen, ibland ända upp till Pop Eye alltså det beror på. Det är bara

⁵ Understruken text i citat innebär en betoning på det ordet.

att ta samma runda hela tiden. Eller sitta i skolgården eller dagiset
(intervju 3, 2014).

Som kan ses i citatet ovan, anger ungdomarna även att det är vanligt att de går runt i området. Det finns olika rundor, men det är ingen som anger att de känner sig otrygg eller inte går till en viss plats. Någon gång i månaden är det vanligt att promenaden även går utanför området, men förutom detta är det inom områdets gränser som de håller sig. Anledningen till att de promenerar runt är för att det blir tråkigt att sitta på samma plats hela tiden.

Det är enbart en av informanterna (Intervju 6, 2014) som anger att han har regelbundna fritidsintressen utanför Östra Sorgenfri. Han tränar då i två olika klubbar, varav den ena ligger i grannområdet medan den andra ligger längre iväg, men fortfarande inom samma stadsområde (Innerstaden). På frågan om det finns platser som informanterna inte går till, är de vanligaste svaren Rosengård, Västra Hamnen och Limhamn. Den vanligaste anledningen är att det ligger för långt iväg, samt att det inte finns något att göra i dessa områden. Flera kommentarer kring otrygghet i andra områden kommer också fram. Vissa anger specifika områden de känner sig otrygga i, men de flesta informanterna anger snarare att de bara är trygga i sitt eget bostadsområde. Den manliga fritidsledaren på fritidsgården uttrycker sin känsla av trygghet såhär:

”Jag tror mer att... eh, har man bott så länge som mig här, du känner nästan alla och de flesta folken i området, då känner man sig trygg. Om jag flyttar ut ur området till ett annat område, då kommer jag att knappt känna någon. Då kommer jag att känna mig mera otrygg.” (Intervju 2, 2014).

Citatet sätter Stenkula i relation till andra områden. Det är kanske inte området i sig som är tryggt, utan snarare relationen till de andra invånarna och den egna kännedomen om området som skapar känslan av trygghet. En anledning är att området är litet och att alla som bor där känner varandra. Trots den utbredda känsla av trygghet, är det många informanter som reflekterar över att alla inte känner sig lika trygga som de själva gör. De antyder att det kan bero på om en individ är nyinflyttad, inte rör sig mycket i området eller för att det säljs droger eller hänger ungdomar utomhus. Framför allt gäller det nyinflyttade vuxna, där tjejerna (Intervju 5, 2014) har bilden av att dessa vuxna tycker att det är ett kaosartat område. De uttalandena visar på en medvetenhet om att det offentliga rummet skapas utifrån olika typer av sociala konstruktioner (Kärrholm, 2004), vilket är en av grunderna inom territorialitet, men även att de sociala nätverken (Kintrea et. al., 2008) spelar roll för upplevelsen av det offentliga rummet. Ungdomarna har sitt sociala nätverk inom området, och känner sig därför säkra där.

Vad gäller utsagor kring de äldre killarna som uppges vara delaktiga i kriminella handlingar, anges det att de håller till vid kiosken Pop Eye. Där befinner de sig främst under kvällstid. Någon berättar även att de på dagtid kan vara vid Tobaken – en kiosk i närheten av skolområdet. Representanten från MKB uppger också att de har

problem med ungdomar som hänger i källarna i några av deras fastigheter. Det gäller främst tre fastigheter, vilka alla är placerade på samma gata. De misstänker att det säljs eller används droger på platsen, p.g.a. föremål som har funnits i källarna efter klagomål från hyresgäster i fastigheterna. Den kvinnliga anställda (Intervju 1, 2014) på fritidsgården anger också att det är vanligt att vissa av dessa sitter på skolgården utanför fritidsgården under kvällstid. Så även om typen av gruppering inte stämmer överens med de som finns i Kintrea et. als. (2008) studie kring territorialitet, så finns det tydliga platser som vid en första anblick verkar tillhöra de kriminella grupperna.

5.2 Ungdomars territorialitet

Ungdomarna i studien befinner sig till största del inom sitt bostadsområde på fritiden. Som vi kunde läsa oss till i det förra avsnittet är det också ett begränsat antal platser som de flesta unga använder i det offentliga rummet. Förutom när de väljer att promenera runt i området, men även då stannar de i de flesta fall inom Östra Sorgenfris gränser. Däremot verkar det inte finnas en *riktad produktion* (Kärrholm, 2004) – planerade handlingar att skapa ett territorium – när ungdomarna använder sig av det offentliga rummet. Det är ingen av de unga informanterna som uttryckligen säger att de anser att någon plats eller del av Östra Sorgenfri skulle tillhöra dem. Vid frågan om någon plats är deras, är det vanligt att de nämner Stenkula som område, eller de olika platserna som de hänger på, men aldrig att de medvetet skulle ta platsen i anspråk eller försvara den mot andra som kommer dit. Det innebär också att det inte går att förklara deras territorialitet utifrån Kintrea et. als. (2008) definition, utan snarare tillhör de flesta unga de grupperingar som använder sig av det offentliga rummet enbart för att umgås och hänga med sina vänner. Det kan exemplifieras genom att olika ungdomsgrupper ofta befinner sig på samma platser samtidigt, att de kan dela på dem, men på samma gång håller sig på avstånd ifrån varandra. Det verkar alltså inte finnas ett behov av att försvara platsen mot en annan gruppering. Det gäller kanske framför allt de kriminella ungdomsgrupperna, men även dem kan man tänka sig att hjälpa vid behov.

5.2.1 Territoriell appropriation

Även om det inte finns en medveten taktik (Kärrholm, 2004) för att skapa ett territorium, är det tydligt att vissa platser i Östra Sorgenfri är starkt förknippade med ungdomar. Både de unga informanterna själva, men även de vuxna informanterna från fritidsgården och MKB, ger stöd för detta i intervjuerna. Att en plats förknippas med en viss grupp innebär en *produktion genom bruk*, och en omedvetenhet om att ett territorium skapas när platsen används. I de uttalanden som görs är det tydligt att de unga känner sig bekväma på vissa platser, och använder dem regelbundet. Utifrån Kärrholms (2004) teori kan vi även kalla detta för territoriell appropriation. Platser som Gröningen, skolgården och Pop Eye är deras mötesplatser. De spenderar mycket tid där och har skapat en relation till platsen, de vet att det är där de kommer att träffas för att umgås. I Kärrholms ordalag är det deras ”stamställen”. Då de inte är medvetna om att de har skapat ett territorium, finns det inte heller några tydliga

markeringar av området. Även fritidsledarna har samma syn på att dessa platser är ungdomarnas mötesplatser, men det är individer som har en daglig kontakt med de unga. Det skulle kunna vara intressant att undersöka om även andra uppfattar dessa platser som tillhörande unga. Det skulle då vara fråga om en form av territoriell association – platsen kan direkt avläsas som en ungdomsplats, en plats att hänga på eller liknande. Och vad är det i så fall på den platsen som gör att andra ser den på detta sätt?

När vi talar om territoriell appropriation (Kärrholm, 2004) bör även de materiella förutsättningar som existerar genom tingen i det offentliga rummet tas upp. Som tidigare har nämnts, är närområden planerade för att barn och unga ska befinna sig där. Skolgården och området utanför dagiset är platser planerade för barn och unga och det är sällan vuxna befinner sig på platsen utanför arbetstid. Dessutom finns där platser att sitta på, exempelvis bänkar. Platsens materiella ting ger då möjlighet att ta platsen i anspråk, men har också attributet att de unga får vara för sig själva utan vuxen tillsyn (Kintrea et. al., 2008). Vad gäller gårdarna till bostadshus, är det i vissa fall materiella förutsättningar, som bänkar, som spelar roll vilket område som används. Men det verkar som att det i större grad är närheten till hemmet som är den avgörande faktorn för de flesta unga.

Något som kanske är ännu tydligare och intressant är ungdomarnas koppling till själva området Östra Sorgenfri. Eller som en av ungdomarna uttrycker sig:

”Vi tröttnar helt enkelt aldrig [på Östra Sorgenfri]” (Intervju 7, 2014).

De känner alla en stolthet över området, samtidigt som flera av dem har en negativ bild av det. De träffas och umgås inom områdets gränser, de spenderar den största delen av sin fritid där och på samma gång anser de flesta att det inte finns något att göra. Det är en form av motsägelsefullt förhållande, och det är värt att fundera kring varför de stannar inom området. Kanske kan territoriell appropriation vara en orsak till detta. Det är ett rutinartat beteende som bygger på att ungdomars vardagsliv planeras att utspela sig i närområdet (Aretun, 2009) och de fortsätter att använda sig av samma plats även när de får möjlighet att byta miljö. Men det har också växt fram känslomässiga band till de miljöer som finns i närområdet, vilka är svåra att bryta. Eller som Kärrholm själv har skrivit: ... *”kan i lika hög grad anses som ”tagen i besittning av miljön”*” (Kärrholm, 2004:91). Exempel på detta ges av den manliga fritidsledaren (Intervju 2, 2014) som anger att de större gatorna som omgärdar området utgör en form av barriär. Det är inte omöjligt att gå över, men det blir sällan som det faktiskt görs. Han minns att han själv kände av barriärerna när han var yngre. Däremot menar han att det förändras när man börjar på gymnasiet och måste lämna området. Det leder till nya bekantskaper i andra områden. Men han ser också att det finns vissa som fortfarande föredrar att hålla sig i Östra Sorgenfri även efter det att de börjat på gymnasiet. Framför allt gäller det tryggheten som de känner i Östra Sorgenfri, men saknar i andra områden.

Det kan kanske frågas varför det anses intressant att tala om en appropriation av närområdet eller bostadsområdet. Det finns säkerligen positiva aspekter av detta, men det är helt klart också något som påverkar ungdomarna, då de sällan rör sig utanför

området. Det är kanske inte något som de själva märker av, men det verkar finnas osynliga gränser som de sällan rör sig utanför. Till viss del stämmer de överens med de administrativa gränserna för Östra Sorgenfri, men de kan också förändras och vara flytande.

5.2.2 Territoriell taktik

En avslutande tanke i detta avsnitt kopplar tillbaka till Kintrea et. als. (2008) definition av territorialitet, vilket i början av avsnittet konstaterades inte kan förklara territorialiteten bland ungdomsgrupperna i Östra Sorgenfri. Men det finns många karakteristik i området som tyder på att ett territoriellt beteende genom *riktad produktion* (Kärrholm, 2004), eller en territorialitet som är anspråkstagande och defensiv, skulle kunna uppstå i Östra Sorgenfri. Dessa karakteristik är både bristen på aktiviteter i närområdet och en stark vi-och-dom känsla mellan olika områden, samt att unga sällan rör sig utanför det egna bostadsområdet. Dessutom är de grundläggande karakteristikerna för ett territoriellt beteende även uppfyllda i Östra Sorgenfri, där de unga använder sig i stor grad av det offentliga rummet samt förknippar sig med Östra Sorgenfri. Hur kommer det sig då att det inte finns ett negativt territoriellt beteende i Östra Sorgenfri? Det är självklart en svår fråga att svara på, som förmodligen har mer än en orsak. För det första är Östra Sorgenfri inte ett område som har lika dålig socioekonomisk status som de platser som undersöks i Kintrea et. als. (2008) studie. Snarare är det så att en form av social oro kan märkas av i området. Dessutom ger de unga uttryck för en tilltro till skolan i intervjuerna. Det är viktigt att få bra betyg för att kunna komma in på gymnasiet och sedan få ett arbete. De menar alltså att de kan påverka sitt liv genom att anstränga sig i skolan. En av informanterna svarar såhär på frågan om det är viktigt med bra betyg:

I7: Ja... Det är klart det är. Om du inte har bra betyg så blir du ingenting (Intervju 6, 2014).

En annan tanke kring skolan framkommer i följande uttalande:

I8: [i samtal om hans egen skolgång] Det var jättemånga, stora, som brukade säga till. Mamma, syskon. Alla började att prata, prata. Så till slut, du vet, man växer upp, och tänker "vad är detta, det funkar inte så här" [att inte sköta skolan]. Så jag började att sköta skolan, slutade att gå ut så mycket... och det lönade sig faktiskt. (Intervju 7, 2014).

Denna tilltro till skolan och möjligheten att påverka sitt liv kan alltså innebära att behovet av att vara tillräcklig uppfylls i skolmiljön (Lundsten & Tykesson, 2013). Det kan tänkas att dessa faktorer gör att ett anspråkstagande och territoriellt beteende inte har skapats bland unga i Östra Sorgenfri. Det kan också diskuteras om det utifrån dessa faktorer finns en risk för att ett territoriellt beteende skulle kunna skapas. Det är ju trots allt ett område som har fått en sämre socioekonomisk sammansättning, samt en förändrad fysisk struktur i och med inhägnaderna (Herbert, 2013). Det skulle på sikt kunna leda till sämre

resultat i skolan eller färre platser för unga i de offentliga miljöerna. Det förstnämnda kan hypotetiskt leda till ett behov av territoriellt beteende för att ta makt över något, medan det sistnämnda skulle kunna leda till konkurrens om de offentliga platserna.

5.3 Ett problematiskt territoriellt beteende

I tidigare avsnitt framkom att ett territoriellt beteende enligt Kintrea et. als. (2008) definition inte har observerats i intervjumaterialet. Däremot har det framkommit vissa antydningar att någon av de unga informanterna känner sig begränsad i tillgången till området kring kiosken Pop Eye. Utöver detta uppger de alla att de kan röra sig fritt inom hela området Östra Sorgenfri. Det finns också vissa uttalanden som tyder på att det finns tendenser till ett defensivt territoriellt beteende, även om detta inte verkar vara ett vardagligt och återkommande beteende. En informant (Intervju 7, 2014) menar att det ofta blir problem om det kommer grupper av unga från andra områden. Samtidigt uttrycker han åsikten:

18: Alltså, det är inte så att vi äger området och låter inte någon komma in. Den som kommer hit, han är välkommen hit, så länge han inte håller på med skit eller ställer till med problem (Intervju 7, 2014).

Det verkar alltså finnas en tendens att vilja skydda sitt område mot vissa typer av grupper eller människor, vilket kan ses som ett tydligt uttryck för ett territoriellt beteende (Kintrea et. al, 2008). Även här skulle vi kunna koppla vidare till diskussionen i det förra avsnittet och frågan om det skulle kunna finnas risk för utveckling av ett mer anspråkstagande och defensivt territoriellt beteende. Skulle det finnas andra ungdomsgrupper som uppvisar ett territoriellt beteende mer regelbundet, så skulle det kunna skapa tendenser till detta även i Östra Sorgenfri.

Fritidsledarna ger också information om faktiska händelser som de har upplevt under sin tid i Östra Sorgenfri, som kopplar samman med ett beteende som tyder på försvar. Den manliga fritidsledaren (Intervju 2, 2014) menar att det finns tillfällen när individer från två områden hamnar i bråk med varandra. Då finns det risk för att det ska uppstå våldsamma konflikter mellan grupperna. Anledningen till bråket från första början är i många fall om det kommer en individ från ett annat område och betar sig som om hen bodde där. Då finns det risk för att ungdomsgrupper i det bostadsområdet försöker återupprätta sin makt över området. Han menar dock att det sällan händer, men om det händer kan det skapa oro och få vissa unga att stanna hemma hellre än att befinna sig på offentliga platser till situationen lugnat ned sig. En av informanterna (Intervju 3, 2014) har en liknande åsikt, men menar att det enbart är ett fåtal som deltar i ett sådant anspråkstagande beteende, och han kopplar det till de kriminella grupper som hänger utanför Pop Eye. Även den kvinnliga fritidsledaren (Intervju 1, 2014) berättar om en liknande händelse som inträffade relativt nyligen, där de inblandade tillhör en av de kriminella grupperingarna. Att det trots allt inte verkar vara ett långvarigt beteende med försök till *riktad produktion* av ett territorium finns det flera anledningar att anta. En av de tydligaste, förutom att det inte är ett

fenomen som diskuteras i intervjuerna, är att det inte verkar finnas spår av gäng eller ungdomsgrupper i det offentliga rummet. Eller som MKB:s representant uttrycker det:

I9: Alltså, överlag. Här är ju inte jättemycket... här är inte jättemycket... skadegörelse. Alltså, jag tänker på fönsterrutor, klotter, sådana saker. Det är ju jättetacksamt. Vissa områden har ju jättestora omkostnader. På grund av detta. Och det har vi ju inte. (Intervju 8, 2014).

Just skadegörelse behöver ju inte vara ett tecken på ett territoriellt anspråkstagande. Men exempelvis graffiti eller klotter kan vara ett försök av en ungdomsgrupp eller gäng att definiera och ta makt över ett territorium, då som en territoriell taktik (Kärrholm, 2004). Men som konstaterats, verkar det dock inte vara ett särskilt utbrett fenomen i Östra Sorgenfri. Det som däremot skulle kunna beskrivas som ett problematiskt territoriellt beteende är den appropriation av Östra Sorgenfri som diskuterades i förra avsnittet. Problematiskt skulle det vara i den meningen att det hindrar ungdomar att röra sig fritt i staden och kanske även utöka sitt sociala kapital (Putnam, 2000; Kintrea et. al., 2008).

5.3.1 Områdesbundna tendenser

Eller med andra ord, det finns tydliga tendenser av *bonding* bland de unga i Östra Sorgenfri. De har ett starkt nätverk inom området, men det tenderar också att minska möjligheterna till ett bredare nätverk. Detta behöver inte vara negativt, men om det leder till svårigheter att knyta kontakter utanför området så kan det påverka andra delar av livet, exempelvis vid jobbansökningar. Det skulle i så fall kunna ligga till grund för utvecklingen av ett starkt territoriellt beteende som är anspråkstagande och defensivt. Anledningen till detta är att bristen på socialt nätverk utanför området kan leda till en känsla av att inte ha makt över sitt liv (Lundsten & Tykesson, 2013).

Den kvinnliga fritidsledaren (Intervju 1, 2014) anger att hon märker av ett områdestänkande hos de ungdomar som brukar gå till fritidsgården. Hon menar att det är någon form av identitetsskapande, och det får som uttryck att många ungdomar inte vill lämna området. Hon menar att en av anledningarna till detta är att de sällan har varit i andra områden, de går i skolan där och spenderar sin fritid där. Det saknas en kunskap om andra områden, vilket i sin tur skapar otrygghet. Detta märks också av i de uttalanden som de unga informanterna gör.

Alla de unga informanterna anger att de har vänner från andra områden, men trots det lämnar de sällan Östra Sorgenfri. Här märks en tydlig koppling till *bonding kapital* (Putnam, 2000). Någon tydliggör att denne känner sig otrygg i andra områden, framför allt om de är där på egen hand. Någon annan menar att de inte är otrygga i andra områden, bara mer trygga i sitt eget område. Det framkommer också att det enbart är ett fåtal som kommer till Östra Sorgenfri om de inte är boende i området. Främst verkar det gälla de som går på Stenkulaskolan. Skulle det komma en ny grupp, anger en av informanterna (Intervju 7, 2014) att det snabbt märks om de inte är från området. Det är då viktigt att ta reda på vilka det är, och vad de vill. Han anger också hur sällan han rör sig utanför området:

18: Jag har jättemånga vänner från andra områden. Från Rosengård, Möllevången. Men... det är riktigt, riktigt sällan faktiskt. Det är till exempel här i området. Om ingen går ut. Du vet, jag har ingen att vara med. Då kanske jag ringer till min vän "ah, vad gör du" och sen säger de "kom". Så går jag dit kanske. En gång på någon månad, eller två, tre gånger. Någoting sånt. Ja, bara för att softa (Intervju 7, 2014)

Just otryggheten i andra områden är en av de problematiska faktorerna som bör lyftas upp, och kanske även undersökas vidare. Det är tydligt att den skapar barriärer för ungdomarna i studien, de rör sig inte gärna i andra områden. Men det verkar till största del vara den starka tillhörigheten till det egna området som skapar otryggheten, snarare än att andra områden skulle vara otrygga. Detta är trots allt en av de faktorer som skulle kunna leda till ett territoriellt beteende i form av anspråkstagande och även försök att försvara territoriet, då de inte känner sig trygga på andra platser. Det kan också göra det svårare att nå till vidare sociala nätverk och kan begränsa de unga. Det i sin tur kan göra att tron på skolgången tappas – vilket skulle kunna påverka territorialiteten. Dessutom går det att sätta det i ett större perspektiv med hela staden i åtanke. Hur ska en integrerad stad kunna skapas, om invånarna känner sig otrygga när de rör sig utanför sitt eget område. Snarare skulle det kunna skapa tendenser till att allt mer inhägnas och privatiseras, vilket vi ju har sett kring bostadsrätterna i Östra Sorgenfri, där en känsla av otrygghet har styrt valet att sätta upp staketet.

5.4 Gäng i Östra Sorgenfri

I de tidigare avsnitten i analysen har gäng och territorialitet enbart nämnts kortfattat. Det gäller de äldre killar som är involverade i olika typer av kriminella aktiviteter, främst drogförsäljning. Men kan vi kalla dessa grupper för gäng? Och kan deras territoriella beteende förklaras utifrån gruppidentiteten? I det följande avsnittet kommer en diskussion föras kring just denna gruppering och deras användning av det offentliga rummet.

5.4.1 Gängdefinitionen

Skulle ungdomsgäng och kriminella ungdomsgrupper likställas, vilket görs i många studier av gäng (Sullivan, 2006), så kan vi med säkerhet kalla de grupper som finns i Östra Sorgenfri för gäng. Ett annat vanligt sätt att definiera gängbegreppet är att låta deltagarna i studien göra definitionen (*ibid.*). Det skulle innebära att det inte finns några ungdomsgäng i Östra Sorgenfri, då enbart ett fåtal av informanterna håller med om att det finns där. De flesta förknippar gäng med organiserad brottslighet, specifika symboler och namngivna grupperingar. Det är flera som säger att det funnits gäng i området tidigare, men inte längre. Fritidsledarna menar att det för 10-15 år sedan var en period då det var vanligare med namngivna gäng i Malmö. Ett citat som kanske beskriver synen på gäng är:

18: Alltså, menar du gäng, gäng, gäng? Alltså, som bär...

IV: Det får du... [definiera]

I8: Nej, alltså såna gäng finns det inte. Alltså, de gängen, det är mer från... alltså... Rosengård och sånt. Sådana stora områden. Där finns det gäng. Där finns det jättemånga. Det finns ju sådana, vad heter de... Hells Angels tror jag det är. Och... Bandidos. Och det fanns ju innan Black Cobra, men de är ju borta nu [...] Men här finns inget sådant överdrivet. Det är ju ett jättelitet område. Så jag tror inte att de hade orkat vara här (Intervju 7).

Citatet stärker bilden av att gäng innebär grov organiserad brottslighet och namngivna grupperingar med symboler. Detta kan dock grunda sig i förutfattade meningar om vad ett gäng är (Sullivan, 2006). Ett som är säkert är att de grupper som finns i Östra Sorgenfri passar inte in i denna bild. Det är snarare ganska löst sammansatta grupper med vänner som deltar kriminella aktiviteter. Detta stämmer ganska väl överens med den bild som den anställda på Avdelningen för Trygghet och Säkerhet ger av den gängkultur som finns i Malmö (Intervju 9, 2014).

Den kvinnliga fritidsledaren uppger att det finns olika grupperingar beroende på åldersgrupp. Det finns en grupp med äldre medlemmar, där åldern går upp till 25 år. Hon berättar att de flesta av dessa personer har varit på olika typer av behandlingshem eller fängelser. Hon tror att de flesta medlemmar i denna grupp idag har börjat att gå ur gängen och den kriminella verksamheten. Eller som hon beskriver det, att de försöker normalisera sin livsstil. Men det finns också en grupp med lite yngre medlemmar, främst i åldern 17-20 år. Även en av de andra informanterna håller med om att det finns olika uppdelningar inom de kriminella grupperingarna:

I8: Ja, det finns de som är typ nybörjare. Och så finns det de som är typ högre upp. Inom kriminaliteten. [...] Vissa håller på med någonting. Andra håller på med någonting annat. Alltså, de känner ju varandra. De har ju vuxit upp tillsammans. Alltså... sen de var små barn. Men alla har vuxit upp, och var och en har tagit steget in i gängen eller någonting, och håller på med det (Intervju 7, 2014).

Den kvinnliga fritidsledaren säger sig aldrig ha haft en kriminellt aktiv tjej. Hon menar att det självklart finns de som hamnar i fel sällskap, men hon menar att de främst försätter sig i situationer där de inte borde vara, men att det sällan handlar om kriminalitet eller våldsamt beteende.

Vid frågor om det finns en tydlig ledare eller organisering, verkar de flesta vara överens om att det är en grupp med kompisar som deltar i kriminella aktiviteter. De flesta menar att det inte finns någon ledare. Den kvinnliga fritidsledaren uttrycker sig dock såhär:

I1: Det brukar finnas någon som håller ihop det. Inte nödvändigtvis den största och den starkaste. Men den listigaste kanske, den...

gatusmartaste. [...] Den med störst rädsla över att vara ensam. Eller att bli ensam. [...] Det är min egen tolkning. (Intervju 1, 2014).

Även MKB:s informant tror att det finns vissa drivande personer i grupperingarna. Han menar att det märks av i en jämförelse före och efter de bilbränder som härjade området vintern 2012. Polisen grep till slut några av de inblandade, och efter det uppger informanten att det har varit lugnt i området.

Denna beskrivning ger möjlighet att diskutera gängdefinitionen utifrån Sullivans (2006) analytiska kategorier. Ungdomarna anges vara vänner sedan lång tid tillbaka och ha starka band till varandra. Det utesluter att det är en form av *action-set*. Däremot skulle det kunna passa in på en *Klick* – en grupp med solidaritetsband mellan medlemmarna, vilka umgås och deltar i gemensamma aktiviteter. Klicken behöver inte ha någon identitet eller ledare, vilket också stämmer väl överens med de problematiska ungdomsgrupperna i Östra Sorgenfri. Däremot verkar det inte finnas några tydliga ramar för gruppen, kriterier för att delta eller en tydligt angiven ledare (även om det finns någon som driver gruppens aktiviteter). Det innebär att gruppen alltså inte kan anses vara ett namngivet gäng enligt denna analytiska kategorisering.

De kriminella aktiviteterna är däremot kopplade till namngivna gäng – vilket finns även hos Östra Sorgenfris grupperingar.

Faktum är att det som verkar skilja de här grupperingarna från andra ungdomsgrupper i Östra Sorgenfri är just deras deltagande i kriminella aktiviteter. Det skulle också kunna innebära att definitionen som Eurogang använder sig utav faktiskt skulle kunna anses vara passande för att definiera grupperna som ungdomsgäng. Den bygger på att grupperingen ska vara långvarig samt att kriminalitet är en del av deras gruppidentitet (Gemert & Fleisher, 2005). Samtidigt finns det kritik mot att definiera gäng på just detta sätt, utifrån kriminalitet (Hughes, 2006). Utan det finns många andra aktiviteter som deltagarna i gäng deltar i tillsammans, och kriminaliteten är enbart en liten del av deras gemensamma identitet. Men faktum är att grupperna i Östra Sorgenfri särskiljer sig just utifrån kriminalitet – annars är de som de flesta ungdomar i området.

Så, är de problematiska eller kriminella grupperna i Östra Sorgenfri att betrakta som ett gäng? Det beror fortfarande på vilket synsätt som används för att definiera dem. Men de passar in på beskrivningen som en klick, likväl som de definieras som ett gäng utifrån Eurogang-definitionen. Det är alltså flera faktorer som pekar mot att det är ett eller flera gäng som existerar i Östra Sorgenfri. Däremot passar de inte in i den stereotypa bild som finns av gäng, vilken kanske främst är sprungen ur amerikanska bilder av hur ett gäng ska bete sig. Dessa förutfattade meningar pekar också på det svåra i att låta informanterna definiera vad ett gäng är. Det är i alla fall en gruppering som definieras utifrån sitt kriminella beteende, samt har funnits under en längre tid och som verkar fortsätta över generationsgränserna.

5.4.2 Medlemmarna

Vid frågor om varför det är vissa medlemmar som hamnar i ett negativt beteende, svarar de flesta i första hand att de här personerna inte har klarat av skolan. Vid vidare frågor om varför, menar de flesta informanter att det grundar sig i en form av jobbig hemsituation, där personen inte får olika typer av behov uppfyllda, både ekonomiska och emotionella. Den kvinnliga fritidsledaren uttrycker det såhär:

11: Alltså, det är ju oftast det bottnar i, någonstans, en jobbig hemsituation på ett eller annat sätt. Det kan vara ... allt... från frånvarande föräldrar... missbruk i familjen... depression, psykisk ohälsa. Och det kommer därifrån, och... det är inga bra skyddsfaktorer. Skolan kanske går tokigt för dem, de orkar inte, man glider in på fel bana bara. Man orkar inte (Intervju 1, 2014).

Hon har också märkt att det ofta inte behöver vara de som har ett utåtagerande beteende som hamnar i de här grupperna, utan i flera fall ganska lugna killar. Båda fritidsledarna menar att det är vanligt att det börjar med småstöld, av exempelvis cyklar och mobiler, och att vissa sedan utvecklar detta beteende till att gälla även drogförsäljning. En av de yngre informanterna uttrycker sig även såhär:

13: Nu är det bara knark. Innan var det typ... brände bilar och stöld... Det var typ varje kväll en, två bilar brann. Ett riktigt långt tag. Men sen blev det bara knark. [svårt att höra vad som sägs, mumlar] Inte något annat... Vad jag känner till (Intervju 3, 2014).

Det finns också en återkommande känsla hos flera informanter att man i ganska tidig ålder kan märka vilka som ligger i riskzonen för att hamna i kriminella grupperingar. Den kvinnliga fritidsledaren (Intervju 1, 2014) menar att det finns vissa unga utsatta för många typer av risker, och har de dessutom äldre syskon som är delaktiga kan det vara svårt att värja sig mot trycket att hamna i dessa grupperingar. Det är också flera unga informanter som uttrycker gruppträck som en faktor till att delta i kriminella aktiviteter. Hon har sett att den ålder de faktiskt börjar att aktivt delta i de negativa grupperingarna är i tonåren, då det också börjar att ställas högre krav i skolan. Den manliga fritidsledaren (Intervju 2, 2014) menar också att föremål, som bilar, kan locka yngre deltagare till dessa grupperingar. Förutom pengar och föremål menar han också att makt är en viktig aspekt.

Informanternas uttalanden styrker synen att det finns ett bekräftelsebehov hos de unga som befinner sig i gängen (Lundsten & Tykesson, 2013). De kan bli förmodligen bli bekräftade i gängen och även få en känsla av makt genom sin verksamhet. Det handlar både om pengar, men även om emotionella reaktioner mot livssituationen. Ofta anges skolan vara en av de faktorer som leder till ett aktivt deltagande i gäng, men en jobbig hemsituation av olika slag är alltså underliggande faktorer som i sin tur påverkar skolgången.

5.4.3 Territorialitet

Ungdomsgängen förknippas främst med Pop Eye, där de befinner sig under kvällstid. Det har i intervjuerna även framkommit att de uppehåller sig i vissa källare samt på skolgården. Det verkar också aktivt påverka sin omgivning när de hänger på dessa platser. Vissa av ungdomarna vill inte gå till Pop Eye och vissa av dem går enbart dit när de inte riskerar att möta ungdomsgängen. I källarlokalerna har bostadsbolaget känt sig tvunget att agera. Men beror detta på ett territoriellt beteende som är anspråkstagande och defensivt (Kintrea et. al, 2008), eller enbart på en rädsla och ett motstånd mot att de deltar i kriminella aktiviteter?

Den kvinnliga fritidsledaren (Intervju 1, 2014) uppger att hon sällan har hört talas om uppgörelser mellan olika grupper, men att det nyligen skedde en händelse med det yngre gänget. Hon tror att det var någon form av uppgörelse som gick snett, och där blev en kille knivskuren. Det skulle ha handlat om någon typ av kriminella affärer som hade gått fel. Däremot kan hon inte se att det är ett återkommande fenomen, även om fejder med andra ungdomsgrupper var vanligare för kanske 10 år sedan, då det också var populärt med namngivna gäng. Det är inte heller någon av de andra informanterna som uppger att de är rädda för gängmedlemmarna eller att det uppstår stridigheter dem emellan. De flesta känner eller är bekant med någon av dem, och gängmedlemmarna beskrivs som snälla. Däremot funderar de flesta unga själva på att andra invånare kanske är rädda för gängen om de inte har någon personlig relation. Det går inte att skönja några mönster av territoriell taktik i gängens användning av det offentliga rummet. Inte heller verkar det finnas ett försök till att försvara sina platser, som de territoriella ungdomarna i Kintrea. et. als. (2008) studie. Istället känner de flesta ungdomar i området sig trygga när de har en personlig kontakt med gängen, även om de inte anser att det är ett önskvärt beteende. Men även här, och kanske i ännu högre grad än vad som gäller andra ungdomsgrupper, så finns det platser som är förknippade med gängen. I första hand gäller det Pop Eye. Även här verkar det handla om en form av territoriell appropriation av platsen (Kärrholm, 2004).

MKB har, som nämnts tidigare, också haft problem med unga som hänger i källarna på vissa av deras fastigheter. I vissa fall har det gällt boende i huset, men inte i alla. Det är alltid samma tre källare som drabbas. Representanten från MKB beskriver det såhär:

19: Vi har ju två, tre hus i alla fall, där... där vi har en del problem. Som jag hoppas att vi kan få ordning på. Men det är svårt ibland. Det är kanske folk som bor i trappan, och då hjälper det inte om man byter låssystem och såhär. Så att det... Det är inte lättjobbat (Intervju 8, 2014).

Han beskriver detta som problematiskt, då det både inneburit skadegörelse och klotter, men även har lett till åtgärder där dörrarna låses mellan vissa tider på dygnet. Det har alltså påverkat alla de boende i de husen. Samtidigt menar han att när de befinner sig i källarna, är de osynliga för de flesta invånarna i Östra Sorgenfri. Han tror att det skulle kunna skapa större problem om dessa ungdomar var synliga i bostadsområdet än vad de nu gör när de håller till i källarna. Här finns ett beteende som mer liknar den territoriella taktiken (Kärrholm, 2004), alltså en planering bakom användningen av platsen. Gängen lämnar avtryck efter sig i form av klotter och skadegörelse, vilket kan ses som

ett försök att markera sitt territorium. Det är dessutom ett bestående fenomen, som det verkar vara svårt att göra något åt.

Generellt kan alltså sägas att ungdomsgängen i Östra Sorgenfri inte uppvisar ett anspråkstagande (Kintrea et. al., 2008) territoriellt beteende i de offentliga miljöerna. Däremot förekommer territoriell appropriation – en omedvetenhet om att de skapar ett territorium genom långvarig användning av platsen. Men det finns vissa undantag till detta. Det gäller i källarlokalerna, men även om de känner sin person eller sin verksamhet hotad av andra gäng. Det finns också en risk att det skulle kunna uppstå om det görs försök att ta över det territorium som de har approprierat. En vidare diskussion om detta förs i nästa avsnitt om ekologiskt missgynnade platser.

5.5 Ekologiskt missgynnade platser i Östra Sorgenfri

Om det finns en plats som verkar vara utsatt i området, så är det kiosken Pop Eye. Det återkommer i alla intervjuer och kopplas oftast samman med drogförsäljning, framför allt under kvällstid. Att där dessutom hänger mycket andra ungdomar även under dagtid kan också tänkas förstärka bilden av platsen som en ”obehaglig” plats att vistas på. De två tjejerna (Intervju 5, 2014:I5 & I6) som intervjuades säger också att:

I5: Alltså vi hänger där mest på dagen [vid Pop Eye] liksom. [...] Men det är ett, typ, vad ska jag kalla det... luffarställe. Det finns en pub framför.

I6: Folk kanske är rädda för att gå dit eftersom det är gubbar och så som är fulla.

Hur kommer det sig då att just Pop Eye har blivit en plats som så starkt förknippas med ungdomar, gäng och droger? Det är ju trots allt en plats som ligger mitt i området, vid en genomfartsgata som är relativt trafikerad av både människor och fordon. Mitt emot kiosken finns det en lokal kallad Gemenskapen som är en mötesplats för seniorer. Det finns även en pizzeria i närheten, samt en matbutik. Bakom kiosken finns det en liten park. Det skulle kunna låta som en plats med mycket människor i rörelse och en mötesplats för hela området. Istället är den alltså förknippad med drogförsäljning och ett problematiskt beteende. Här kan St Jeans (2007) teori förmodligen kasta ljus över situationen. Kommersiella verksamheter kan vara faktorer som gynnar drogförsäljning, det finns mycket människor i rörelse och det är enkelt att snabbt ta sig till och från platsen. En av ungdomarna som hänger där (utan att delta i någon form av kriminell verksamhet) och anledningen till att han och hans vänner hänger just där är: *Där kan du sitta inne och sånt... Och äta och allt.* (Intervju 6, 2014).

Specifika faktorer på platsen gör den alltså attraktiv för att ”hänga” på också. Det finns möjlighet att sitta ned, de kan gå in inomhus om det är dåligt väder, det finns en

park bakom som kan användas vid fint väder. Representanten från MKB berättar också om Arilds plan, parken som ligger bakom kiosken, och att den knappt används av andra. Det kan vara intressant att fråga sig om platsen från början har varit dåligt planerad eller överflödig, och att det därför inte har funnits någon tillsyn av vuxna där. Det skulle kunna leda till att ungdomar har approprierat platsen. Eller är det så att vuxna har skrämts iväg från platsen efter det att ungdomar och framför allt ungdomsgång har skapat ett territorium på platsen?

Den anställda på MKB (I9) berättar att det finns en tanke hos MKB att förändra Arilds plan:

... det är jättetråkigt. För parken som ligger precis bakom används nästan aldrig. Jag kan inte se någon som är där ... Så att, där funderar vi på om vi skulle... MKB hade tyckt det var jättekul om vi kanske kunde arrendera den marken istället och kanske göra stadsodling eller någonting istället. Men det får vi se, det är inte säkert att det blir någonting av det (Intervju 8, 2014).

Men ska detta fungera, är det också viktigt att ta hänsyn till hur mycket fördelar som finns för dem som säljer droger på platsen att vara kvar där. Är det en fördelaktig plats för försäljning, finns det risk för att MKB eller andra aktörer skulle kunna stöta på hårt motstånd om de gör ett försök att ändra platsens identitet eller användningsområde. Det finns också en stor chans att ungdomar kommer att fortsätta att hänga på platsen om de inte erbjuds bättre möjligheter på andra platser. Dock behöver ju inte ungdomar på en plats vara något negativt, utan snarare leda till att platsen kan användas av olika aktörer och med olika aktiviteter på samma gång. Men om det finns en allmän rädsla kring unga i offentligt område, kan det också krävas mycket arbete för att kunna ändra Arild Plans identitet och få fler invånare att använda sig av platsen.

6. Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur ungdomar använder sig av det offentliga rummet i Östra Sorgenfri, och om det finns ett anspråkstagande eller territoriellt beteende hos några ungdomsgrupper. För att undersöka detta skapades tre frågeställningar.

Den första frågeställningen gäller: *Vilka mekanismer gör att någon tar ett område i anspråk?*

Tre av teorierna kan tänkas ha svar på denna fråga. Kärrholm menar att ett anspråkstagande kan ske både medvetet och omedvetet, men att alla offentliga platser utsätts för någon form av territorialitet. Beroende på vilken form av territorialitet som används finns det olika typer av mekanismer som ligger bakom. Kintrea et. al. fokuserar på en definition av anspråkstagande eller territoriellt beteende som en aggressiv taktik för att skapa och upprätthålla ett territorium. Mekanismerna bakom detta beteende är i första hand ungdomars användning av det offentliga rummet som mötesplats, samt en stark identifiering med närområdet. Utöver detta spelar även socioekonomiska faktorer in för ett territoriellt beteende. St Jean menar slutligen att det beror på platsens karakteristik om den tas i anspråk. Har den något som kan anses gynnande för den anspråkstagande personen, så kommer också den platsen att väljas ut.

Territorialiteten i Östra Sorgenfri verkar främst kunna förklaras utifrån ett territoriellt approprierande. Det bygger på en känsla av stark koppling till området, och som en omedveten handling skapas ett territorium. De bakomliggande mekanismerna för detta anses vara en relation med platsen, vilket leder till en känsla av tillhörande och trygghet. Att vissa platser tas i anspråk beror också på specifika karakteristik just där. Det kan vara materiella tillgångar, som bänkar eller tak över huvudet. Tryggheten i området skapar även en otrygghet för andra områden som inte är lika välkända. Detta i sin tur stärker territorialiteten ännu mer och verkar skapa barriärer till övriga staden.

Utöver detta finns mer sporadiska händelser som kan ligga till grund för ett anspråkstagande beteende. Främst gäller det kontakten med andra gäng när det uppstår bråk. Detta verkar dock enbart vara ett undantagstillstånd, då de flesta är välkomna att befinna sig i Östra Sorgenfri.

Den andra frågan lyder: *Vilka mekanismer ligger bakom gängbildning?*

För att kunna besvara frågan behövdes först en definiering av begreppet gäng göras. Det har framkommit att de problematiska ungdomsgrupperna i Östra Sorgenfri kan betraktas som gäng. Det är kompisgrupper som har umgåtts under många år, och kriminalitet är det som definierar eller särskiljer dem från andra ungdomsgrupper. Det ska också påpekas att mekanismerna bakom gängbildningar analyseras utifrån andras syn på gängen, och inte på gängmedlemmarnas. Den vanliga förklaringen hos informanterna är att dåliga skolresultat leder till gängdeltagande. Bakomliggande mekanismer för detta beskrivs i de flesta fall som dåliga hemförhållanden, antingen ekonomiska eller emotionella.

I Östra Sorgenfri finns däremot inget behov av att skydda närområdet, och territorialiteten kan inte anses vara en förklarande faktor bakom gängbildning. Detta får sitt uttryck i god kontakt med de andra ungdomarna i området. Det verkar inte heller som att själva identiteten som gängmedlem är en bakomliggande faktor. Det finns inga namngivna gäng, och de är utan hierarki och symboler. Snarare verkar det vara sammanhanget som skapas i gänget som är den drivande kraften för att gängbildning uppstår.

Den sista frågeställningen lyder: *Hur använder sig olika grupper av unga det offentliga rummet i Östra Sorgenfri?*

Det har framkommit att det finns olika typer av ungdomsgrupper i området, men de som är mest förknippade med det offentliga rummet är de som hänger samt ungdomsgängen. Dessa grupper består främst av killar.

Dessa grupperingar har ett relativt likartat beteende i det offentliga rummet. Det finns ett begränsat antal platser som används regelbundet, s.k. stamställen. Dessa är samlade på en mindre del av områdets yta. Platserna används för möten med vänner, för fritidsaktiviteter och som tidsfördriv. Vad gäller de ungdomsgrupper som hänger så är det tydligaste draget kanske att de sällan lämnar området, snarare än att deras beteende nämnvärt påverkar andra aktörer i Östra Sorgenfri. Ungdomsgängen har ännu färre platser som de hänger på, men i vissa fall verkar de uppvisa ett territoriellt beteende. Det är sällsynt att de olika ungdomsgrupperna påverkar varandras användning av det offentliga rummet, utan snarare samsas de om samma offentliga ytor.

7. Sammanfattning

Denna studie har som syfte att undersöka ungdomars användning av det offentliga rummet i ett av Malmös delområden. Särskilt fokus läggs också på att undersöka problematiska grupper för att utröna om det är gäng och hur de påverkar andra unga i det offentliga rummet. För att ta reda på detta används teorier kring territorialitet, gäng samt ekologiskt missgynnsamma förhållanden. Det är en kvalitativ studie som genomförs med metoden intervjuer. Den syftar till att lyfta fram åsikter kring och upplevelser av territoriellt beteende och gäng i Östra Sorgenfri.

Studien kommer fram till att det finns ett omedvetet territoriellt beteende hos de unga i Östra Sorgenfri. Detta kallas för territoriell appropriation och är en omedveten strategi för att skapa ett territorium genom långvarig användning. Ungdomarna skapar en stark känsla för sitt närområde, vilket leder till att de känner sig otrygga i andra områden av staden. Däremot märks inget aggressivt territoriellt beteende av i området, mer än i enstaka fall. Inte heller verkar ungdomsgängen i området påverka hur andra ungdomar använder sig av det offentliga rummet.

8. Källförteckning

- Aretun, Åsa (2009). *Ungdomars utsatthet i bostadsområden. Trygghetsprinciper för fysisk planering*. Tema Barn, Institutionen för Tema, Linköpings universitet. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- Bohman, Helena, Gerell, Manne, Lundsten, Jonas och Tykesson, Mona (2013). *Stadens bränder. Del 2 – Fördjupning*. Malmö högskola, Institutionen för Urbana Studier. Malmö: Malmö Publikationer i Urbana Studier 10.
- Decker, Scott H och Weerman, Frank M. (Red.) (2005). *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. Oxford, UK: Altamira Press.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Fjärde upplagan*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Esbensen, Finn-Aage, L. Thomas Winfrey, Jr, Ni He och Terrance J. Taylor (2001). Youth Gangs and definitional issues: When is a gang a gang, and why does it matter? *Crime and Delinquency* 47:105-30.
- Gerell, Manne (2013). 1. Forskning kring anlagda bränder i *Stadens bränder. Del 2. Fördjupning. Malmö Publikationer i Urbana Studier*, 10. Malmö: Holmbergs
- Gemert van, Frank och Fleisher, Mark S (2005). In the Grip of the Group, i *Decker och Weerman (2005)*.
- Grundskoleförvaltningen (2013) *Kunskapsresultaten i Malmös skolor 2013*. Eric Grundström. Malmö stad.
- Guldåker, Nicklas och Hallin, Per-Olof (2013). *Stadens bränder. Del 1 – Anlagda bränder och Malmös sociala Geografi*. Malmö Publikationer i Urbana studier, 9. Malmö: Holmbergs.
- Hallin, Per-Olof (2013). *Sociala risker – En begrepps- och metoddiskussion*. Malmö: Institutionen för urbana studier, Malmö högskola.
- Hallin, Per-Olof, Jashari, Alban, Listerborn, Carina, Popoola, Margareta (2010). *Det är inte stenarna som gör ont. Röster från Herrgården, Rosengård – om konflikter och erkännande*. Malmö Publikationer i Urbana Studier, 5. Malmö: Malmö högskola, Institutionen för urbana studier.
- Herbert, Mikaela (2013). *Stadens skavsår – Inhägnade flerbostadshus i den polariserade staden*. Malmö: Institutionen för urbana studier, Malmö Högskola.
- Kintrea et. al. (2008). *Young people and territoriality in British cities*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Kärrholm, Mattias (2007). The materiality of Territorial Production: A Conceptual Discussion of Territoriality, Materiality, and the Everyday Life of Public Space. In *Space and Culture* vol. 10, Nr 4, November 2007, ss 437-453. Sage Publications.

Kärrholm, Mattias (2004). *Arkitekturens territorialitet, till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens offentliga rum*. Lund: Institutionen för arkitektur, LTH, Lunds universitet.

Malmö stad (2014). *Vad är områdesprogrammen?* Malmö stads hemsida: <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Vad-ar-Omradesprogrammen.html>, 2014-05-13.

Malmö stad (2005). *Stadens struktur. Handlingsprogram för arkitektur och stadsbyggnad*. Kommunstyrelsen, Malmö Stad.

Papachristos, Andrew V. och Kirk, David S (2006). Neighborhood Effects on Street Gang Behavior i *Short och Hughes (2006)*.

Putnam, Robert (2000). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

Ryen, Anne (2004). *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber AB.

Short, James F. (2006). Why Study Gangs? An Intellectual Journey i *Short och Hughes, (2006)*.

Short, James F, Jr och Hughes, Lorine A. (Red.) (2006). *Studying Youth Gangs*. Oxford, UK: Altamira Press.

St Jean, Peter K. B. (2007). *Pockets of crime. Broken Windows, Collective Efficacy and the Criminal Point of View*. Chicago: University of Chicago, University of Chicago Press.

Sullivan, Mercer L. (2006). Are “Gang” Studies Dangerous? Youth Violence, Local Context, and the Problem of Reification i *Short och Hughes (2006)*.

Tjora, Aksel (2012). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap. Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

9. Bilagor

Bilaga 1 - Informanter

Intervju 1 (2014-04-30)

(I1) Kvinnlig fritidsledare på Stenkula fritidsgård.
Anställd på fritidsgården i 17 år.

Intervju 2 (2014-04-30)

(I2) Manlig anställd på Stenkula fritidsgård.
Arbetat på fritidsgården sedan 2011, samt sommarjobbat tidigare.
Uppvuxen och boende i Östra Sorgenfri.

Intervju 3 (2014-05-02)

(I3) Kille, 17 år. Gymnasieelev.
Har bott hela livet i Östra Sorgenfri

Intervju 4 (2014-05-09)

(I4) Kille, 15 år, elev Stenkulaskolan.
Bott i Östra Sorgenfri i 8 år.

Intervju 5 (2014-05-09)

(I5) Tjej, 14 år, elev Stenkulaskolan.
Bott i Östra Sorgenfri i 4 år.

(I6) Tjej, 14 år. Elev Stenkulaskolan.
Bott i Östra Sorgenfri hela livet.

Intervju 6 (2014-05-09)

(I7) Kille, 16 år. Elev Stenkulaskolan.
Bott i Stenkula hela livet

Intervju 7 (2014-05-09)

(I8) Kille, 17 år. Elev på Sorgenfriskolan.
Bor i Östra Sorgenfri samt Västra Sorgenfri.

Intervju 8 (2014-05-12)

(I9) Manlig anställd på MKB, Bosocial samordnare.
Arbetat på lokalkontor Sorgenfri i 1,5 år.

Intervju 9 (2014-05-20)

(I10) Kvinnlig anställd på Avdelningen för Trygghet och Säkerhet, Malmö stad.

Bilaga 2 - Samtycke

LUNDS
UNIVERSITET

2014-05-01

INFORMATION OM SAMTYCKE

När det gäller forskning som berör enskilda människor finns det etiska regler som forskaren skall ta hänsyn till. Det innebär exempelvis att du som intervjuas ska få information om studien.

Intervjun som du ska delta i studerar ungdomsgrupper och gäng i Östra Sorgenfri, där syftet är att undersöka varför problematiska grupper uppstår i vissa bostadsområden och hur dessa grupper använder sig av det offentliga rummet.

Du som deltar i intervju gör det av fri vilja och du har möjlighet att avbryta medverkan när du vill. Ditt namn kommer inte att nämnas i uppsatsen.

Jag som student är tacksam om du vill underteckna här på detta papper att du fått information om projektet och att du medverkar frivilligt

Johanna Vinrot

.....

Undertecknad har fått information om uppsatsen Ungdomsgrupper i Östra Sorgenfri och samtycker till att delta i intervju:

Ort och datum

Namn

Bilaga 3

Intervjuguide: Unga

Namn: *Datum:*

Ålder: *Plats:*

Kön: *Tid:*

Bakgrund Respondent

Hur länge har du bott i Stenkula?

Var går du i skolan?

Vad gör du på din fritid?

Brukar du vara hemma mycket? Varför/varför inte?

Stickord: Platser – var?

Bostadsområdet

Hur skulle du beskriva Stenkula?

Vad är bra och inte bra med området?

När du är i Stenkula på fritiden, vad gör du?

Stickord: Medias bild. Andra bostadsområden. Identifiering med bostadsområdet.

Skolan

Vad tycker du om skolan?

Vad tycker de flesta om skolan i Stenkula?

Är det viktigt med bra betyg?

Vad tycker du om myndigheter?

Vad tycker de flesta om myndigheter i Stenkula?

Unga i grupp

Vad finns det för olika ungdomsgrupper i Stenkula?

Är det skillnad på killar och tjejers kompisgrupper?

Vad tillhör du för kompisgrupp?

Brukar ni hänga utomhus?

Är någon plats er?

När umgås ni med unga från andra bostadsområden?

Stickord: Gränser.

Gäng

Skulle du säga att det finns gäng i Östra Sorgenfri?

Vilken typ av gäng?

Var finns de här gängen?

Varför är någon med i ett gäng?

Hur ser gängen ut?

Vad gör gängen under en dag?

(Om du inte är medlem) Vad känner du för gängen?

Stickord: Territorium. Respekt. Igenkänning. Beskyddande. Underhållning. Generationsbeteende. Drivkrafter. Känslan av att vara medlem.

Kartmaterial över området. Be de som intervjuas att peka ut var de själva brukar vara. Peka ut var eventuella gäng brukar vara.

Bilaga 4

Intervjuguide: Vuxna

Namn: *Datum:*

Ålder: *Plats:*

Kön: *Tid:*

Bakgrund Respondent

Hur länge har du bott/arbetat i Östra Sorgenfri?

Vad är din anledning till att befinna dig i Östra Sorgenfri?

Befinner du dig i Östra Sorgenfri även på din fritid?

Bostadsområdet

Hur skulle du beskriva Östra Sorgenfri?

Vad är positivt respektive negativt med området?

Stickord: Medias bild.

Unga i grupp

Brukar du lägga märke till unga i offentliga miljöer i Östra Sorgenfri?

Vad finns det för olika ungdomsgrupper i Östra Sorgenfri?

Var i området befinner de sig?

Är det skillnad på killar och tjejers grupper?

Hur synen på myndigheter?

Stickord: Gränser. Problematiska grupper?

Gäng

Skulle du säga att det finns gäng i Östra Sorgenfri?

Vilken typ av gäng finns det?

Hur betar sig dessa gäng?

Vad tror du att gängen beror på?

Har du varit i aktiv kontakt med dessa gäng på något sätt?

Finns det några ledare/en hierarki?

Finns det någon gruppidentitet?

Hur är relationen till unga i andra områden?

Stickord: Territorium. Respekt. Igenkänning. Beskyddande. Underhållning. Generationsbeteende.

Kartmaterial över området. Be de som intervjuas att peka ut var de själva brukar vara i sitt arbete. Peka ut var ungdomar hänger. Peka ut var eventuella gäng brukar vara.